

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2011-06-17
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr M 3243-10

KLAGANDE

Falkenberg's Ornitologiska Förening
c/o Thomas Andersson
Hagmarksvägen 4
311 38 Falkenberg

MOTPART OCH KLAGANDE

Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiefbolag
Box 1046
611 29 Nyköping

Ombud: Jur.kand. Agneta Wieslander
Vattenfall Vindkraft AB
Box 1046
611 29 Nyköping

MOTPART

Länsstyrelsen i Hallands län
301 86 Halmstad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Miljöprövningsdelegationens vid Länsstyrelsen i Hallands län beslut 2010-09-21 i ärende nr 555-27996-08, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd till vindkraftverk på fastigheten Hjuleberg 2:1, Falkenberg's kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar Länsstyrelsens beslut endast på följande sätt.

Villkor 6 upphävs, medan villkor 4 och 12 ändras samt verkställighetsförordnande meddelas enligt följande.

Tillståndet till vindkraftverken nr 9 – 22 får tas i anspråk utan hinder av att tillståndet till dessa inte vunnit laga kraft.

Dok.Id 165507

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00

4. Den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder får på grund av vindkraftverken inte överstiga 40 dB (A).

Den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras vid en förstagångsbesiktning genom närfältsmätningar och beräkningar och genom immissionsmätningar vid bostäder. Denna kontroll ska genomföras inom ett år från det att vindkraftsanläggningen tagits i drift. Det ankommer på tillsynsmyndigheten att bestämma var immissionsmätningarna ska utföras.

Kontroll ska därefter ske genom närfältsmätningar och beräkningar så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller efter tillsynsmyndighetens begäran, dock minst en gång vart femte år. Om det finns särskilda skäl ska kontroll på tillsynsmyndighetens begäran ske genom immissionsmätningar vid bostäder.

12. Bolaget ska ställa säkerhet för efterbehandling och andra återställningsåtgärder om 300 000 kr per vindkraftverk som uppförs. Säkerheten ska godkännas av miljöprövningsdelegationen innan tillståndet tas i anspråk.

Övriga yrkanden avslås.

BAKGRUND

Sedan Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolag ansökt om tillstånd att uppföra och driva 22 vindkraftverk på fastigheten Falkenberg Hjuleberg 2:1 beviljade Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Hallands län tillstånd till 16 vindkraftverk och beslutade om vissa villkor för tillståndet. Beslutet har nu överklagats av Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolag och Falkenbergs Ornitologiska Förening. Ursprungligen överklagade även Halmstads flygplats AB tillståndsbeslutet. Flygplatsbolaget har emellertid sedermera återkallat sitt överklagande.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Vattenfall Vindkraft Sverige AB har yrkat att miljödomstolen ska bevilja tillstånd även för vindkraftverk 1-6 i enlighet med bolagets ansökan. Avseende villkoren i tillståndet har bolaget yrkat följande.

- Att villkor 4 ändras så att det får följande lydelse.

”Den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder får på grund av vindkraftverken inte överstiga 40 dB (A).

Den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras vid en förstagångsbesiktning genom närfältsmätningar och beräkningar. Denna kontroll ska genomföras inom ett år från det att vindkraftsanläggningen tagits i drift.

Kontroll ska därefter ske genom närfältsmätningar och beräkningar så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller efter tillsynsmyndighetens begäran, dock minst en gång vart femte år. Om det finns särskilda skäl ska kontroll på tillsynsmyndighetens begäran ske genom immissionsmätningar vid bostäder.”

- Att villkor 6 upphävs.
- Att villkor 11 ändras så att kravet på uppföljning av rovfågelförekomst inom vindkraftsverkens närområde utgår.

För det fall miljödomstolen skulle komma fram till att ett sådant villkor är nödvändigt för att kunna lämna tillstånd för vindkraftverk 1-6 finns inga invändningar mot ett kontrollprogram avseende dessa verk.

- Att villkor 12 ändras så att det får följande lydelse. ”Bolaget ska ställa säkerhet för efterbehandling och andra återställningsåtgärder om 300 000 kr per vind-

kraftverk som uppförs. Säkerheten ska godkännas av miljöprövningsdelegationen innan tillståndet tas i anspråk.”

Vattenfall Vindkraft Sverige AB har vidare yrkat att miljödomstolen ska förordna att tillståndet i den del det rör vindkraftverk 7-22 får verkställas även om det inte vunnit laga kraft.

Falkenbergs Ornitologiska Förening har yrkat

I första hand att upprättad miljökonsekvensbeskrivning ska underkännas och ansökan därmed avvisas

I andra hand

- a) att tillståndet ska upphävas såvitt avser vindkraftverk 7-8,
- b) för det fall att miljödomstolen skulle komma fram till att vindkraftverk 1-8 ska beviljas tillstånd att dessa vindkraftverk ska vara avstängda under perioden 1 september-15 april när havs- och kungsörnar övervintrar i området.
- c) att villkor 11 ska utvidgas så att det föreskriver att vindkraftverken regelbundet ska kontrolleras av en oberoende person som avlönas av bolaget. Personen ska utses av länsstyrelsen eller någon annan myndighet som inte står i beroendeställning till bolaget. Syftet med kontrollerna ska vara att fastställa verksamhetens konsekvenser för fågellivet och för att säkerställa ett snabbt omhändertagande av skadade fåglar. Redovisning av utfört arbete och resultatet av detta ska göras till länsstyrelsen och uppgifterna ska vara offentliga för allmänheten. Bolaget ska stå för kostnaderna för vård av skadade fåglar.

Vattenfall Vindkraft Sverige AB har motsatt sig Falkenbergs Ornitologiska Förenings yrkanden.

Länsstyrelsen har medgett ändring av säkerhetsvillkoret nr 12. I övrigt har länsstyrelsen som huvudyrkande motsatt sig ändring. Länsstyrelsen har dock förklarat sig acceptera att villkor 4 i tillståndet ändras enligt nedan.

4. Under de två första åren efter det att anläggningen tagits i drift gäller följande: Om den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder överskrider

40 dB(A) på grund av vindkraftsanläggningen, ska överskridandet åtgärdas snarast möjligt.

Därefter gäller följande: Den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder får på grund av vindkraftsanläggningen inte överskrida 40 dB(A).

Den ekvivalenta ljudnivån enligt ovan ska kontrolleras vid en förstagångsbesiktning genom närfältsmätningar och beräkningar samt genom immissionsmätningar vid bostäder. Denna kontroll ska genomföras inom ett år från det att vindkraftsanläggningen tagits i drift. Kontroll ska därefter ske genom närfältsmätningar och beräkningar eller genom immissionsmätningar vid bostäder så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller efter tillsynsmyndighetens begäran, dock minst en gång vart femte år.

UTVECKLING AV TALAN M.M.

Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolag har anfört i huvudsak följande.

Enligt nuvarande planer kommer - vid tillstånd - 18 vindkraftverk att byggas i området (nr 11, 12, 21 och 22 kommer inte att byggas).

Av miljökonsekvensbeskrivningen och kompletterande handlingar framgår att det i området runt Hjuleberg tidvis förekommer örnar och att det finns viss risk för att örnar kolliderar med vindkraftverken. Det finns dock ingenting i ärendet som ger anledning att anta att sådana kollisioner skulle kunna komma att påverka örnpopulationen eller bevarandestatusen för örnarna. Det finns inte några häcknings- eller boplatser i området. Allt tyder på att det framför allt är enstaka yngre örnar som vistas i området. Genom att flytta det vindkraftverk som bedömts medföra störst risk för örnarna har bolaget vidtagit erforderliga försiktighetsmått. Oavsett var vindkraftverk uppförs torde det vara ofrånkomligt att de utgör risk för påverkan på fåglar i verkets närhet. Det finns såvitt bolaget känner till inget exempel från rättspraxis där vindkraftverk inte bedömts vara tillåtliga med anledning av risk för påverkan på örnar, trots att det finns ett stort antal exempel på vindkraftparker som getts tillstånd i områden som är betydligt känsligare ur fågelsynpunkt än Hjuleberg. T.ex. har vindkraftparker i Glötesvålen placerats i ett område som enligt Naturvårdsverket är viktig för kungsörn och där naturvårdsverket bedömt att häckande kungsörnar troligtvis kommer att påverkas mycket negativt av verksamheten. De

svenska örnbestånden är inte hotade. Arterna uppfyller inte kriterierna för att tas upp på rödlistan. Kungsörnen bedömdes vid senaste rovdjursutredningen ha en gynnsam bevarandestatus. De planerade vindkraftverken kommer inte påverka något Natura 2000-område som syftar till att skydda örnar och platsen ligger långt från närmaste örnhäckning. Mot bakgrund av detta förefaller det oproportionerligt att tillämpa miljöbalkens hänsynsregler på det sätt länsstyrelsen gjort.

Vindkraftverk 1-6 som bolaget inte beviljats tillstånd för är de mest högproducerande och därmed mest lönsamma verken i den planerade vindkraftparken. Verken beräknas producera 44 GWh/år. Med dagens förutsättningar skulle dessa verk innebära intäkter i storleksordningen 30 miljoner kr per år eller en halv till en miljard kr under parkens livslängd. Den uteblivna intäkten är i storleksordningen lika stor som hela kostnaden för vindkraftparken och påverkar i hög grad lönsamhetskalkylen. Det finns en risk att vindkraftparken inte kan uppföras om dessa verk inte får byggas. Det framgår inte av det överklagade beslutet hur rimlighetsavvägningen enligt miljöbalken gjorts.

Området kring Hjuleberg är inte formellt utpekad som riksintresse för vindbruk men uppfyller de krav på vindförhållanden som Energimyndigheten tillämpar för riksintresse. Fastigheten ligger dessutom i ett område med hög elförbrukning. Ur dessa aspekter är fastigheten ett idealiskt område för etablering av vindkraft. Mot bakgrund av miljöbalkens krav på god hushållning med mark måste det anses vara angeläget att utnyttja vindkraftområdet på ett så optimalt sätt som möjligt givet bl.a. påverkan på landskapsbilden och markintrång med anledning av anslutningsledningar och annan infrastruktur.

Den dubbelkontroll av begränsningsvärdet, genom både emissionsmätning och immissionsmätning, som uttrycks i villkor 4 är orimlig ur kostnadssynpunkt och onödig ur miljösynpunkt, då båda metoderna var för sig ger ett tillförlitligt resultat. Immissionsmätningar är mycket dyra att utföra och det är mycket svårt att hitta rätt mättillfälle och få fram ett tillförlitligt mätvärde. Att uppnå tillförlitliga mätvärden vid bostäder kan visa sig vara svårt beroende på bostadens läge och parametrar i omgivningen. Som villkoret är formulerat är det också svårt att avgöra hur många

mätpunkter som krävs. Sannolikt kommer en stor krets med närboende att vilja att mätningar utförs vid just deras bostäder. Villkoret bör därför innehålla en begränsning av antalet mätpunkter. Immissionsmätningar kan kosta så mycket som 0,5 till 1 MSEK att utföra.

Bolaget kommer att utbilda sin fältpersonal om relevanta åtgärder för det fall döda fåglar skulle påträffas (praktiska åtgärder, anmälan till polisen m.m.). Detta kommer också att framgå av bolagets egenkontrollprogram.

Falkenbergs Ornitologiska Förening har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Den av Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolag åberopade fågelundersökningen håller låg klass och behöver kompletteras. Hjuleberg är ett fantastiskt område för rovfåglar. Risker för att havs- och kungsörn ska skadas eller dödas av vindkraftverk 7 är inte försumbar eftersom örnar setts flyga över och i närheten av platsen. Ansamlingar av vilande havsörnar har setts i Flatskogen som inte ligger långt från det planerade vindkraftverk 8. Bolaget har inte gjort en tillräckligt heltäckande undersökning av fågellivet runt de planerade vindkraftverken 9-22. Med tanke på den höga förekomsten av bl.a. havs- och kungsörnar vid Hjuleberg och den västra delen av den planerade vindkraftsparken måste det göras en utvidgad undersökning av hur örnar och andra fåglar rör sig i området. En undersökning om örnar bör utföras under perioden 1 september till 15 april. Undersökningen om fiskljuse blev inte rättvisande eftersom deras häckning misslyckades. Christer K Andersson gjorde vintern 2008/2009 en undersökning där han vid 18 besök vid Hjuleberg studerade örnar från fyra observationsplatser. Enligt Christer K Anderssons observationer skulle förslaget att flytta vindkraftverk 5 ca 250 m norrut innebära att verket fortfarande hamnar där två stora flockar havsörnar sågs i januari 2009. Det nya förslaget utgör ingen förbättring. Fastighetens topografi är sådan att fåglarna kan uppträda lite varstans mellan de planerade verken och inte endast där Jan Pettersson redovisar flygningar i sin örnrapport. Hjuleberg är ett mycket bra övervintringsområde för havs- och kungsörn och minst ett tiotal örnar har samlats där de senaste vintrarna. Området utgör ett kärnområde för örnarna och har som sådant en viktig betydelse för spridning till och etablering i andra områden. Unga och halv vuxna

fåglar utgör en viktig rekryteringskälla för arterna. Förluster vid vindkraftverken blir kännbara eftersom örnarna har en låg reproduktionsnivå.

Länsstyrelsen har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Hjuleberg är ett område som är känt som övervintringslokal för örnar. Olika studier av örnarna visar olika saker, observationerna sammanfaller dock med placeringarna för vindkraftverk 1-6. Såväl de av länsstyrelsen utsedda sakkunniga som föreningen uppger att Hjuleberg är regionens bästa lokal för örn. Länsstyrelsen har ingen anledning att ifrågasätta detta. Naturvårdsverket anger i åtgärdsprogrammet för havsörn att för långlivade arter med långsam fortplantning, som exempelvis havsörn, blir en ökad dödlighet hos könsmogna individer särskilt allvarlig. Också kungsörn är en långlivad art med långsam fortplantning. Ökad dödlighet, oavsett orsak, hos kungsörn får allvarliga effekter på populationen varför det är olämpligt att anlägga vindkraftverk i ett område inom det aktuella övervintringsområdet där örnarna frekvent förekommer. En förutsättning för att ha en stabil örnstam i landet är att unga fåglar överlever sina första år och når könsmogen ålder. Dödligheten är förhållandevis hög bland unga örnar och därför är det direkt olämpligt att utsätta dem för ytterligare faror ur kollisionssynpunkt och undanträngningseffekt. För att kunna ha en stabil förekomst av örnar i landet bör känsliga områden undantas från exploatering av exempelvis vindkraftverk. Försiktighetsprincipen ska tillämpas. Kungsörnen tillhör rödlistekategorin nära hotad.

Bolagets förslag på ändring av villkor 4 i det överklagade beslutet är ganska bra bortsett från att det inte omfattar immissionsmätningar vid bostäder.

Angående villkor 6 i det överklagade beslutet har länsstyrelsen hänvisat till Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd TSFS 2010:155, 30 §, som anger att blinkande ljus bör om möjligt synkroniseras med närliggande föremåls blinkande ljus för att minska störningar i omgivningen. Tekniken finns för att tillgodose villkoret.

Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolag har bemött länsstyrelsen enligt följande. Wirdheim och Bentz utredning visar att det finns två områden i Halland med större

koncentrationer av kungsörn. Vinkraftparken är planerad att ligga i utkanten av ett av dessa områden. För havsörn visar utredningen att huvudkoncentrationen finns i helt andra delar av Halland.

De uppställda kraven i villkor 6 i det överklagade beslutet går längre än Transportstyrelsens föreskrifter. Transportstyrelsen har också möjlighet att ge dispens från sina föreskrifter. En sådan dispensansökan för en av bolagets vindkraftparker handläggs för närvarande avseende hinderbelysning som endast tänds upp när flygplan eller helikoptrar närmar sig. Det är oklart om det skulle vara tekniskt möjligt att synkronisera belysningen om ett sådant system skulle godkännas av Transportstyrelsen, och upphandlas i den aktuella vindkraftparken. Merkostnaden för en sådan synkronisering skulle i alla händelser inte vara motiverad om ett sådant system skulle användas. Det är vidare inte utrett om synkronisering av belysning är en fördel ur störningssynpunkt, bolaget har erfarenhet av att motsatsen framförts av närboende. Även om belysningen synkroniseras kommer den inte upplevas som synkron eftersom rotorbladen genom sina rörelser bryter belysningen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Falkenbergs kommun har beretts tillfälle att yttra sig i målet. Den har hänvisat till tidigare yttranden i frågan.

Halmstads flygplats AB har förklarat att Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolag borde haft ett riktat samråd med flygplatsen, men att ansökan som den är utformad inte påverkar verksamheten på flygplatsen.

Anders Treschow, ägare till Hjuleberg 2:1 har yttrat sig i målet.

DOMSKÄL

Tillåtlighet

Falkenbergs kommun har tillstyrkt tillstånd för vindkraftverken. Hinder mot verksamheten enligt bestämmelsen i 16 kap. 4 § miljöbalken föreligger således inte.

För etablering av vindkraftverk, liksom andra miljöfarliga verksamheter, gäller enligt 2 kap. 6 § miljöbalken att verksamheten ska lokaliseras till sådan plats att ändamålet kan uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa eller miljön. Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken gäller vidare att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iakttaga de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Vad avser vindkraft har de krav som följer av lokaliseringsbestämmelsen i 2 kap. 6 § miljöbalken getts en speciell tillämpning under senare år. Anledningen till detta är framförallt samhällets strävan mot en hållbar utveckling, som enligt gällande politiska beslut bl.a. ska inkludera en storskalig vindkraftsutbyggnad. Detta har medfört en rättstillämpning innebärande att ett vindkraftverks lokalisering inte behöver vara optimal för att kunna godtas och att motstående enskilda och allmänna intressen bör vara av en viss tyngd för att en etablering på viss plats ska nekas. I grunden gäller emellertid fortfarande lokaliseringsbestämmelsen och har verksamhetsutövaren att visa att den är uppfylld. För detta ändamål ska bl.a. presenteras en godtagbar miljökonsekvensbeskrivning.

I målet har Falkenbergs Ornitologiska Förening riktat stark kritik mot omfattningen av ingiven miljökonsekvensbeskrivning vad gäller redovisningen av de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra på fågellivet. Mark- och miljödomstolen kan instämma i att de i miljökonsekvensbeskrivningen ingående fågelstudierna har sina begränsningar. Emellertid avviker inte studiernas omfattning från vad som är brukligt och får anses att de - liksom miljökonsekvensbeskrivningen i övrigt - uppfyller de minimikrav som kan ställas. I likhet med länsstyrelsen finner således Mark- och miljödomstolen att den miljökonsekvensbeskrivning som ingår i ansökan kan godkännas. De eventuella brister som kan tillskrivas miljökonsekvensbeskrivningen får istället ligga verksamhetsutövaren till last vid den fortsatta bedömningen.

Platsen för den tänkta etableringen omfattas inte av några riksintressen eller särskilt skyddsvärda landskaps- eller kulturvärden. Till skillnad från vad som gäller vid flertalet vindkraftsetableringar saknas också närboende som kan störas av vindkraftverken. Sökt lokalisering är således utmärkt utifrån många aspekter. Kvar till närmare bedömning finns i princip enbart sökt vindkraftparks påverkan på fågellivet och särskilt då örnar.

Havsörn och kungsörn jagades tidigare som skadedjur. Arterna blev också näst intill utrotade under 1900-talets första hälft. Senare har emellertid beståndet av arterna ökat i viss omfattning. Enligt relativt färsk siffror finns idag ungefär 500 vuxna par av såväl havsörn som kungsörn (se bl.a. Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för havsörn resp. kungsörn). Arterna är numera klassade som NT (nära hotad) och det anses att störningar och mortalitet snabbt kan påverka den positiva utveckling som varit. De största riskerna för örnarna numera torde vara förknippade med skogsbruk och kollisioner med olika transportmedel. Även den storskaliga utbyggnaden av vindkraften påverkar emellertid alltmer örnarnas situation negativt.

I målet har presenterats utredningar rörande området vid Hjuleberg från såväl Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolag som Falkenbergs Ornitologiska Förening. Vidare har de av Miljöprövningsdelegationen förordnade sakkunniga avgett utlåtande i frågan. Av det samlade materialet kan dras slutsatsen att det område där vindkraftverk nr 1 - 6 är planerade hyser stora värden som rast- och övervintringsplats för örnar och andra rovfåglar. Området är uppenbarligen också ett av de allra bästa rovfågelhabitaten i Hallands län. Bedömningen måste därför utgå från att området har stora kvaliteter i detta avseende och att en större mängd örnar främst vintertid uppehåller sig där.

Vindkraftverk kan påverka fåglar på flera sätt. Bara existensen av vindkraftverk på en viss plats kan störa fåglarnas flygvägar och beteende. Vidare kan fåglar skadas eller dödas vid kollisioner med vindkraftverk, varvid inte minst vindkraftverkens snabbroterande rotor har betydelse. Om möjligt bör vindkraftsetableringar undvikas vid de viktigaste häcknings-, rast- och födosökområdena samt i områden som är kända för stora flyttfågelsträck. I kollisionshänseende är det just de största fåglarna

- inte minst örnar - som synes mest utsatta. Erfarenheterna i sistnämnda hänseende är begränsade, men de erfarenheter som finns visar att vindkraftverk utgör ett reellt hot mot örnar. Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolags egen konsult räknar också med att enstaka dödsfall kommer att förorsakas.

Området vid Hjuleberg utgör ett icke oviktigt rastområde för örnar. Självfallet söker de fåglar som uppehåller sig i området även sin föda här. Det kan inte uteslutas att en vindkraftsetablering skulle kunna påverka örnpopulationen negativt, särskilt då i södra och västra Sverige. Som anförts ovan finns det även anledning räkna med att några örnindivider kommer att dödas i samband med kollisioner med vindkraftverk, även om den närmare frekvensen härav av naturliga skäl inte kan anges (den av Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolag angivna siffran 1 förolyckad örn vartannat år kan i detta avseende inte tas för god).

Utgör då riskerna för örnarna tillräckliga skäl för att vägra tillstånd till några vindkraftverk? Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolag har påpekat att vindkraftverk nr 1-6 skulle bli de mest lönsamma verken i vindkraftparken och att nekat tillstånd till dessa skulle innebära intäktsbortfall i storleksordningen 30 miljoner kr per år eller en halv till en miljard kr under parkens livslängd. En fråga som då lätt uppkommer är den om varje ”räddad” örn är värd 30 miljoner kr.

En frågeställning som inrymmer en prislapp per örn leder dock lätt fel. Det gäller ju att välja en lämplig lokalisering och det ska s.a.s. inte gå att köpa sig fri genom att hänvisa till stora ekonomiska bortfall. Vidare gäller att ett nej endast innebär att en viss vindkraftsetablering vägras. Det är fortfarande möjligt med vindkraftsetableringar på andra, kanske närliggande platser. I detta sammanhang kan inte tas hänsyn till om den aktuella exploatören disponerar över dessa platser eller inte. Vidare måste hänsyn tas till bestämmelserna i artskyddsförordningen (2007:845).

Enligt 4 § artskyddsförordningen gäller att det är förbjudet att avsiktligt

- fånga eller döda vilda fåglar,
- störa vilda fåglar, särskilt under deras parnings-, uppfödnings-, övervintrings- och flyttperioder,
- avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och

- skada eller förstöra vilda fåglars fortplantningsområden eller viloplatser.

Angivna förbud gäller således kontra örnarna vid avsiktligt handlande. Det kan möjligen ifrågasättas om inte etablering av en anläggning som i någon omfattning ofrånkomligt kommer att leda till störningar och även dödande av fridlysta djur innefattar avsiktligt handlande. I sådana fall skulle fordras dispens enligt artskyddsförordningens bestämmelser, något som skulle vara svårt att motivera.

Sannolikt skulle det leda för långt att beteckna etablering av vindkraftverk som sådant avsiktligt handlande som utlöser förbuden enligt artskyddsförordningen. Emellertid måste andemeningen i artskyddsförordningen beaktas och gäller att det inte är visat annat än att vindkraftverk nr 1 – 6 med avsedd placering kan komma att förorsaka påtaglig skada för de fridlysta fåglarna och påverkan deras bevarandestatus i ogynnsam riktning. Vid sådana förhållanden och ovan angivna bedömningar delar Mark- och miljödomstolen Miljöprövningsdelegationens bedömning att dessa vindkraftverk inte bör tillåtas.

Bedömningarna enligt ovan kan i någon mån anses gälla även för vindkraftverk 7 och 8. Presenterade utredningar tyder emellertid på att dessa vindkraftverks negativa inverkan skulle bli mindre, särskilt om vindkraftverk 1 – 6 inte utförs. Sammantaget bör därför dessa vindkraftverk kunna tillåtas.

Ovanstående bedömningar har gjorts utifrån en åretrunddrift av vindkraftverken. Villkor innebärande att vindkraftverk ska vara avstängda under stora delar av året torde aldrig ha meddelats. Ett sådant villkor skulle också kraftigt inskränka det ekonomiska utbytet av verksamheten och i princip innebära att vindkraftverken inte kom till utförande. Det saknas därför skäl förordna om sådan driftsinskränkning.

Bullervillkoret 4

Inledningsvis kan anmärkas att länsstyrelsens alternativa utformning av villkoret går längre än vad Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolag yrkat och därför inte är möjligt att bifalla samt att misstaget att två gånger nämna orden ”ekvivalent ljudnivå” i villkorets första stycke bör rättas till.

Av den praxis som vuxit fram genom ett flertal domar från Miljööverdomstolen framgår att den ekvivalenta ljudnivån från vindkraftanläggningar inte får överstiga 40 dBA utomhus vid bostäder. Ekvivalent ljudnivå beräknas som ett medelvärde under en viss tidsperiod som inte ska överskridas vid något tillfälle under ett dygn.

Villkor inkluderande immissionsmätningar vid utvalda bostäder i samband med förstagångsbesiktningar av vindkraftsparker är inte ovanliga. Mot bakgrund av vindkraftsparkens storlek får ett sådant åläggande anses rimligt. Behovet av att verifiera att beräkningarna enligt närfältsmätningar är korrekta väger tyngre än de eventuella praktiska svårigheter som kan förknippas med immissionsmätningar och dess kostnader. Beträffande immissionsmätningarna bedömer Mark- och miljödomstolen f.ö. att de torde kunna göras till en betydligt lägre kostnad än vad att bolaget uppgett. Det bör anförtros åt tillsynsmyndigheten att avgöra var, när och i vilken omfattning dessa mätningar bör göras. För den återkommande kontrollen kan frågan om immissionsmätningar hanteras på av Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolag yrkat sätt.

För att resultat från immissionsmätningar ska kunna användas för villkorskontroll är det viktigt att de utförs i enlighet med standardiserade metoder under speciella vind- och temperaturgradientförhållanden. Metodiken som rekommenderas av Naturvårdsverket beskrivs i rapporten ”Mätning av bullerimmission från vindkraftverk”, S. Ljunggren, 1998, Elforsk rapport 98:24. Av rapporten framgår bland annat att ett flertal mätningar ska utföras när vinden blåser från vindkraftverken och att den totala mättiden skall vara minst 30 minuter. Speciell uppmärksamhet riktas även mot problemet med korrigering för bakgrunds nivåer och metoder redovisas också för att förbättra signal/brusförhållandet.

Det kan i sammanhanget även poängteras att begränsningsvärdet för ljud alltid gäller, det vill säga även under perioder då ingen kontrollmätning enligt villkoret sker. Utifrån vad som skrivs i 26 kap 19 § miljöbalken och förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll ska verksamhetsutövare fortlöpande kontrollera sin verksamhet för att motverka att olägenheter, bland annat buller, uppstår och att dokumenterade rutiner för denna kontroll ska finnas.

Villkor 6 - synkronisering av hindarsbelysning

Enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om markering av föremål som kan utgöra en fara för luftfarten TSFS 2010:155 ska vindkraftverk av aktuell storlek bl.a. vara försett med medelintensivt rött blinkande ljus under skymning, gryning och mörker. Enligt ett icke bindande allmänt råd (till 30 §) bör det blinkande ljuset om möjligt synkroniseras med närliggande föremåls blinkande ljus för att minska störningar i omgivningen. Det av Miljöprövningsdelegationen meddelade villkoret går längre än de bindande författningsbestämmelserna och följer det allmänna rådet.

Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolag har invänt att det kan förekomma att närboende upplever synkroniserad belysning som mer störande än belysning som inte synkroniserats samt att det pågår teknisk utveckling som ganska snart kan göra det möjligt att belysa vindkraftverk endast när flygplan eller helikoptrar finns i närområdet och att det är oklart huruvida sådan belysning kan synkroniseras.

Även med beaktande av Transportstyrelsens allmänna råd har Mark- och miljödomstolen förståelse för synpunkten att synkroniserad belysning ibland skulle kunna upplevas som mer störande än osynkroniserad belysning. Vidare framstår vad Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolag anfört om framtida tekniker på området som beaktansvärt. Vid angivna förhållanden bör föreskrivet villkor 6 upphävas.

Villkor 11 – kontrollprogram

Mot bakgrund av områdets värde för fågellivet finns anledning att i kontrollprogrammet särskilt uppmärksamma rovfågelförekomsten där. Det är därför motiverat att särskilt ange att denna aspekt ska behandlas i kontrollprogrammet. Det saknas däremot anledning att utvidga kontrollprogrammet på sätt Falkenbergs Ornitologiska Förening föreslagit.

Villkor 12 – Säkerhet

Mark- och miljödomstolen delar Vattenfall Vindkraft Sverige Aktiebolags och Länsstyrelsens bedömning om hur villkoret bör utformas.

Verkställighetsförordnande

Tillståndet avseende vindkraftverken 9 – 22 har inte överklagats till Mark- och miljödomstolen och kan därför inte heller överklagas till Mark- och miljööverdomstolen. Avseende dessa vindkraftverk bör således verkställighetsförordnande kunna meddelas. Vad gäller vindkraftverken 7 och 8 bör verkställighetsförordnande inte lämnas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2

Överklagande senast den 8 juli 2011.

Göran Stenman

Jolanta Green

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Göran Stenman och miljörådet Jolanta Green samt de sakkunniga ledamöterna Östen Andersson och Bo Essvik. Föredragande har varit beredningsjuristen Emilie Steen.

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

BESLUT

2010-09-21

1 (37)

551-27966-08

27996

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Rotel 2:6

INKOM: 2010-10-21
MÅLNR: M 3243-10
AKTBIL: 3

Vattenfall Vindkraft
Sverige AB
Box 1046
611 29 Nyköping

Tillstånd enligt 9 kap. Miljöbalken för Vattenfall Vindkraft Sverige AB till vindkraftverk på fastigheten Hjuleberg 2:1 i Falkenbergs kommun

BESLUT

Länsstyrelsens miljöprövningsdelegation (MPD) meddelar med stöd av 9 kap. 6 och 8 §§ miljöbalken (MB) Vattenfall Vindkraft Sverige AB, 556581-4273, tillstånd att uppföra och driva högst 16 stycken vindkraftverk (nr. 7- 22) på fastigheten Hjuleberg 2:1 i Falkenbergs kommun.

MPD avslår ansökans vindkraftverk nr. 1- 6.

Tillståndet gäller i 30 år från lagakraftvunnet beslut.

MPD godkänner med stöd av 6 kap 9 § MB miljökonsekvensbeskrivningen i ärendet.

MPD avslår bolagets yrkande om verkställighetsförordnande.

Villkor

För tillståndet gäller följande villkor.

1. Om inte annat framgår av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden angivit i ansökningshandlingarna eller i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Vindkraftverken ska placeras inom en radie som anges i kompletteringshandlingarna daterade 2009-04-23 .
3. Vindkraftverkens totalhöjd ska understiga 150 meter.
4. Den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder får på grund av vindkraftverken inte överstiga 40 dB(A) ekvivalent ljudnivå.

Den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras vid en förstagångsbesiktning genom närfältsmätningar och beräkningar och genom immissionsmätningar vid bostäder. Denna kontroll ska genomföras inom ett år från det att vindkraftsanläggningen tagits i drift.

Kontroll ska därefter ske genom närfältsmätningar och beräkningar eller

Postadress	Besöksadress	E-post	Telefon
301 86 HALMSTAD	Slottsgatan 2	halland@lansstyrelsen.se	035 - 13 20 00

Kontakta i detta ärende: Stefan Johansson, tfn 035-13 21 51, e-post: stefan.johansson@lansstyrelsen.se

genom immissionsmätningar vid bostäder så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, eller efter tillsynsmyndighetens begäran, dock minst en gång vart femte år.

5. Maximala antalet timmar med faktisk rörlig skugga vid bostäder på grund av vindkraftverken får inte överstiga 8 h/år och inte 30 min./dygn.
6. Vindkraftverkens hinderbelysning ska synkroniseras.
7. Hinderbelysningens ljusintensitet ska reduceras på natten så mycket som gällande lagstiftning medger.
8. Samtliga verk ska ges en enhetlig och diskret utformning och färgsättning. Reklamanordningar får inte placeras på verken. Med reklamanordning avses inte sedvanlig logotyp på vindkraftverkens maskinhus.
9. Bolaget ska senast en månad efter det att anläggningsarbetena är slutförda anmäla detta till tillsynsmyndigheten. Temporärt nyttjade markytor under anläggningstiden, såsom upplags- eller uppställningsplatser – dock ej kran-uppställningsplatser, ska återställas snarast möjligt och senast två år efter det att anläggningsarbetet avslutats.
10. När verksamheten, dvs. driften av ett eller flera vindkraftverk, slutligen upphör ska bolaget skriftligen meddela tillsynsmyndigheten tidpunkten för detta. Inom sex månader från den meddelade tidpunkten ska bolaget till tillsynsmyndigheten redovisa en plan för hur och inom vilken tid vindkraftverket/-en ska nedmonteras och omhändertas samt hur marken ska återställas. Planen ska godkännas av tillsynsmyndigheten.
11. Förslag till kontrollprogram, som inkluderar uppföljning av rovfågelförekomsten inom vindkraftverkens närområde, ska inges till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter att tillståndet har vunnit laga kraft eller den senare tid tillsynsmyndigheten bestämmer. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder.
12. Bolaget ska ställa säkerhet för efterbehandling och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda med 300 000 kronor för vart och ett av de 16 vindkraftverken, d v s 4 800 000 kronor totalt. Säkerheten ska ställas i form av garanti från bank eller annat kreditinstitut. Detta tillstånd får inte tas i anspråk förrän säkerhet ställts och godkänts av länsstyrelsen.

Vindkraftverken ska ha uppförts och tagits i drift senast fem år efter det att detta tillstånd vunnit laga kraft, annars förfaller tillståndet. Bolaget ska skriftligen meddela tillsynsmyndigheten när uppförandet av vindkraftverken påbörjas.

KUNGÖRELSEDELGIVNING SAMT HUR MAN ÖVERKLAGAR

Länsstyrelsen förordnar med stöd av 16 § delgivningslagen (1970:428), att delgivning av Länsstyrelsens förevarande beslut ska ske genom kungörelse. Kungörelsen ska inom 10 dagar härfter införas i Hallands Nyheter och Göteborgsposten.

Beslutet hålls tillgängligt hos aktförvararen, Miljö- och hälsoskyddskontoret i Falkenbergs kommun.

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni skriva till Länsstyrelsen, 301 86 HALMSTAD. Skriv vilket beslut Ni överklagar, exempelvis genom att ange beslutets diarienummer. Skriv också vilken ändring av beslutet Ni vill ha.

Länsstyrelsen måste ha fått Ert överklagande senast den 22 oktober 2010, annars kan överklagandet inte prövas.

Länsstyrelsen sänder överklagandet vidare till Miljödomstolen i Vänersborg för prövning, såvida Länsstyrelsen inte själv ändrar beslutet på det sätt Ni har begärt. Om något är oklart kan Ni vända Er till Länsstyrelsen.

ANSÖKAN OCH YRKANDEN

Bolaget yrkar tillstånd att uppföra och driva en gruppstation för vindkraft bestående av högst 22 vindkraftsaggregat med en totalhöjd om högst 150 m i ett område på fastigheten Hjuleberg 2:1 i Falkenbergs kommun samt därtill hörande anläggningar och kringutrustning.

Bolaget yrkar vidare

- Att tillståndet får tas i anspråk även om det inte vunnit laga kraft i de delar som avser verk 7 – 22 i ansökan.

- Att igångsättningstiden skall bestämmas till fem år från den dag tillståndet vunnit laga kraft.

- Att tillståndet upphör att gälla när det förflutit tolv månader sedan vindkraftparken senast producerat elektricitet.

Bolaget hemställer även att ett kontrollprogram inte regleras i villkor i tillståndet.

Bolaget föreslår att tillståndet förenas med följande villkor.

1. Anläggningen ska uppföras och verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden åtagit sig.
2. Om vindkraftverk placeras på annan plats i området än de höjder som utmärkts på karta i bilaga 1 ska det ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Vid oenighet ska frågan hänskjutas till länsstyrelsen för avgörande

om en kommunal nämnd är tillsynsmyndigheten och till miljödomstolen om länsstyrelsen är tillsynsmyndighet.

3. Om vägar eller kablar anläggs på annan plats än som anges i den preliminära utformningen ska det ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Vid oenighet ska frågan hänskjutas till länsstyrelsen för avgörande om en kommunal nämnd är tillsynsmyndigheten och till miljödomstolen om länsstyrelsen är tillsynsmyndighet.
4. Ljud från vindkraftverken får inte överskrida ekvivalent ljudnivå om 40 dB(A) utomhus vid bostadshus räknat på dygn. Värdet ska kontrolleras genom beräkningar och mätningar när vindkraftsparken tas i drift. Kontroll ska därefter ske om verksamheten förändras på ett sådant sätt som kan medföra ökade bullernivåer eller om tillsynsmyndigheten i annat fall bedömer att det är nödvändigt.
5. Befintliga uteplatser eller, om sådana saknas, ett område om 5 x 5 meter intill befintliga bostadshus får inte belastas med en faktisk skuggbildning från vindkraftverken överstigande åtta timmar per kalenderår.
6. Hantering och förvaring av oljor och andra miljöfarliga kemikalier ska ske på ett sådant sätt att förorening av mark, vatten eller grundvatten inte kan ske.

Bolaget avser att bygga 22 vindkraftverk inom vindkraftsområdet i bilaga 1 i ansökningshandlingarna. I ansökan finns en preliminär utformning, kallad huvudalternativet med nedanstående placering. Koordinater enligt följande (RT90):

Vindkraftverk nr	X-koordinat	Y-koordinat	Radie (meter)
1	1313565	6316796	60
2	1313705	6317194	60
3	1313980	6317614	60
4	1314064	6318073	60
5	1313272	6317841	60
6	1313508	6318139	60
7	1313674	6318535	60
8	1313740	6318888	60

9	1314430	6319063	120
10	1314753	6318783	120
11	1315139	6319285	120
12	1315699	6319156	60
13	1315714	6319666	60
14	1316292	6319421	60
15	1316512	6319944	60
16	1316009	6320249	60
17	1315445	6320716	120
18	1315519	6321020	60
19	1316140	6320623	60
20	1316645	6320309	60
21	1317276	6319933	60
22	1317419	6320310	60

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

Samråd

Samråd med Länsstyrelsen, Falkenbergs kommun och Skogsstyrelsen hölls den 2 oktober 2008. Samråd med övriga myndigheter och radiooperatörer genomfördes med ett utskick. Samrådet med allmänheten och organisationer ägde rum den 7 oktober 2008. Fastighetsägare till närliggande fastigheter från vindkraftsparken inbjöds via brev. Annonsering om mötet gjordes i Hallands Nyheter den 29 september.

Den planerade verksamheten omfattas av bestämmelser som innebär att den kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Ärendet

Ansökan och miljökonsekvensbeskrivning inkom till länsstyrelsen den 30 december 2008. Länsstyrelsen begärde viss komplettering vilken inkom den 28 april och den 9 september 2009 ansökan kungjordes därefter i Hallands Nyheter och Göteborgs Posten den 2 oktober 2009. Den sändes för yttrande till Miljö- och hälsoskyddsnämnden och Kommunstyrelsen i Falkenbergs kommun

samt Skogsstyrelsen. Yttranden har inkommit. Sökanden har i sin tur kommenterat yttrandena i en skrivelse, vilken inkom den 2 december 2009. Kommunstyrelsen i Falkenbergs kommun beslutade den 10 november 2009 att tillstyrka projektet. Förslaget till beslut från den 17 mars 2010 har kommunicerats med sökanden, Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Falkenbergs kommun, Falkenbergs kommun, Skogsstyrelsen, Falkenbergs Ornitologiska Förening (FOF) samt Joris van Rhijn och Marjolein Lemmen. Synpunkter har inkommit från FOF, Anders Treschow, Falkenbergs kommun och bolaget.

Efter utskick av förslag till beslut yrkade bolaget muntligen på ett sakkunnigutlåtande i örnfrågan. Den 13 april förordnade MPD åt Anders Wirdheim och P-G Bentz att som sakkunniga ge ett utlåtande om lämpligheten av de föreslagna vindkraftverken, speciellt de västligaste verken. Utlålandet inkom till Länsstyrelsen den 1 juni 2010. Bolaget bemötte utlåtandet i en skrivelse som inkom den 15 juni 2010. Nytt förslag till beslut från den 21 juni 2010 kommunicerades med samma krets som föregående beslutsförslag. Synpunkter har inkommit från Joris van Rhijn och Marjolein Lemmen, Falkenbergs kommun och bolaget.

UR SÖKANDENS BESKRIVNING AV VERKSAMHETEN

Lokalisering

Den planerade vindkraftparken kommer att uppföras i ett område i den sydöstra delen av Falkenbergs kommun området kan karaktäriseras som ett kuperat barrskogsområde med riklig förekomst av myrar. Det gränsar till flera sjöar, varav Mossjön är den största. I den nationella karteringen av vindförhållanden, den s.k. Miuu-utredningen, uppskattas årsmedelvindhastigheten i området till cirka 7 meter per sekund för nivån 72 meter över nollplanet.

Falkenbergs kommuns översiktsplan, som antogs 1990, reglerar inte lokalisering av vindkraft. Kommunen arbetar för närvarande med att uppdatera översiktsplanen.

Det aktuella området omfattas inte av detaljplan eller områdesbestämmelser.

Den planerade vindkraftparken tangerar i väster Ätradalén som är utpekad som riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. MB. Ungefär fem km väster om området rinner Ätran som utpekats som riksintresse enligt 3 kap. MB för naturvård och friluftsliv.

Mossjön omfattas av utökat strandskydd om 200 m. Det finns flera sjöar och vattendrag i området som omfattas av 100 m strandskydd. I vindkraftområdet

finns i övrigt inte några områden eller platser som är skyddade enligt 7 kap. MB.

Närmaste bostad i den preliminära utformningen av parken ligger mer än 600 m från närmaste vindkraftverk.

Teknisk beskrivning av verksamheten

Vindkraftverken i den preliminära utformningen av parken har en uteffekt om 2,3 MW och en totalhöjd på 150 m. De beräknas kunna leverera minst 110 GWh per år. Av flygsäkerhetsskäl måste vindkraftverk förses med hindermarkeringar enligt Luftfartsstyrelsens föreskrifter. Enligt nu gällande föreskrift (Lfs 2008:47) ska vindkraftverk som är 45-150 m höga markeras med vit färg under dager samt med blinkande medelintensivt rött ljus under skymning, gryning och mörker.

Verken kommer att förankras med gravitationsfundament eller bergförankrade fundament. För varje vindkraftverk krävs att en uppställningsplats för bl.a. kranar iordningställs.

Vindkraftverken dimensioneras för att kunna vara i drift under minst 25 år. Efter denna tid kan verken monteras ned.

Elanslutning

Elanslutning av parken kommer att ske till EON:s regionnät vid en punkt cirka 2 km sydväst om den planerade vindkraftparken. Anslutningen kommer att ske med markkabel och så långt det är möjligt i vägar. För anslutning krävs en ny transformatorstation. Kabelanslutningen kan helt eller delvis komma att kräva linjekoncession enligt Ellagen.

Väganslutning

Väganslutningen till området kommer att ske från väg 150 öster om Abild samt från väg 700 öster om Sjönevad. Det vägnät som krävs för uppförande och drift av vindkraftparken kommer delvis att bestå av befintliga skogsvägar. Dessa kommer emellertid att behöva kompletteras med nya vägar. Befintliga vägar kommer att behöva breddas och förstärkas. Vägarna kommer att uppföras på ett sådant sätt att intrånget i skogsmark begränsas så långt som möjligt.

Verkställighetsförordnande

Bolaget söker om verkställighetsförordnande med anledning av att det krävs en snabb utbyggnad av vindkraft för att samhällets mål för utbyggnad av vindkraft

2010-09-21

551-27966-08

ska kunna uppfyllas. Detsamma gäller för att vattenfall ska kunna uppfylla sin ambition att bygga 8 TWh vindkraft innan 2016.

De myndigheter och sakägare som deltagit i samrådet för vindkraftparken har ställt sig positiva eller inte haft något att invända mot verksamheten. Sammantaget finner bolaget att förutsättningar föreligger för att förordna att tillståndet får tas i anspråk även om det inte vunnit laga kraft.

Förslag till övervakning och kontroll av verksamheten

Bolagets erfarenhet är att det är svårt att arbeta aktivt med och göra nödvändiga ändringar av ett kontrollprogram som fastställs enligt ett villkor i ett tillstånd enligt miljöbalken. För att säkerställa att egenkontrollen kan vara en levande process som hålls aktuell hemställer vattenfall att frågan om kontrollprogram inte regleras i villkor i tillståndet.

UR SÖKANDENS MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Lokaliseringsutredning

Bolaget har utfört en lokaliseringsstudie syftande till att identifiera lämpliga områden för vindkraftproduktion var som helst i landet, med målet att hitta 50 stycken markområden, inom vilka minst 10 MW vindkraft kan etableras. En faktor som har varit avgörande för urvalet är att området ska ha en tillräckligt stor areal, samt att risken för betydande konflikter med bostadsbebyggelse och insprängda fastigheter i området ska vara liten. Hänsyn har också tagits till känsliga natur- och kulturmiljöområden. Vid närmare studier har tre intressanta alternativa områden i Falkenbergs kommun hittats. Av dessa bedömdes två av områdena vara för små för att en vindkraftpark på minst 10 MW skulle kunna etableras. En av dem omfattades även av riksintresse för kulturmiljö. I det tredje området visade det sig att annan exploatör hade avtal med markägaren.

Nollalternativ

Nollalternativet innebär att vindkraftparken inte kommer till stånd och således uppkommer inte heller konsekvenserna av vindkraftparken. Lokalt kommer sannolikt ingenting att hända på kort sikt utan de förhållanden som råder idag kommer att fortgå oförändrat i området.

Alternativ utformning

Huvudalternativet bedöms rymma 22 vindkraftverk. Då har beaktande av tekniska förutsättningar, ekonomisk rimlighet och hänsyn av ex. buller, skuggor, kommunens riktlinjer för vindkraft, naturvårdsintressen och kulturmiljö tagits. Genom att anpassa effekten på vissa verk har ljudnivåkraven kunnat tillgodoses.

Bolaget har redovisat ett utformningsalternativ bestående av 11 vindkraftverk. Utformningsalternativet består av hälften av antalet verk mot huvudalternativet på i stort sett samma yta. Vindkraftverken i detta alternativ kan byggas utan att verken behöver nedregleras (effektsänkas) för att klara de riktvärde som finns för ljud vid närliggande bostäder.

Utformningsalternativ två består av 30 verk. Detta alternativ utarbetades för att se det maximala antalet verk som skulle kunna placeras inom ytan. I detta fall skulle dock inte ljudnivåer på 40 dB(A) kunna innehållas vid bostäder. Verk behöver anläggas inom områden för strandskydd och riksintresset för kulturmiljön. Med dagens teknik är alternativet inte aktuellt att arbeta vidare med.

Vid en jämförelse mellan elproduktion från huvudalternativet och alternativ 1 halveras mängden producerad el, från 122 till 63 GWh/år.

Bolaget förespråkar huvudalternativet då det innebär bra utnyttjande av vindresursen på platsen utan att miljön påverkas i betydande utsträckning.

Översiktsplan och riksintressen

Översiktsplan från 1990. I översiktsplanen nämns att Hjuleberg- Abild, Väby-Bräcke samt Sjönevad, samtliga inom riksintresseområdet Ätradalen för kulturmiljövården, bedöms som kulturhistoriskt värdefulla kulturlandskap och kulturmiljöer. Området söder och väster om Mossjön "Pjugabjället och Mossjön" anges som ett värdefullt landskapsparti med rullstensåsar och drumliner. Området omfattas inte av någon detaljplan.

Den planerade vindkraftparken tangerar i väster ett riksintresseområde för kulturmiljövård. Inom fem kilometer från parken finns också område av riksintresse för naturmiljö och friluftsliv.

Mark och vatten

Området kan karaktäriseras som ett kuperat barrskogsområde, med riklig förekomst av myrar. Det gränsar till ett flertal sjöar och åar. I området bedrivs rationellt skogsbruk och vegetationen består till stor del av planteringar i olika åldrar.

Naturmiljö

Tre nyckelbiotopsobjekt är belägna inom det avtalade området för vindkraft. Det gäller två objekt intill Spräckabäcken/ Musån och ett objekt norr om Lillesjön och väster om Mossjön. Båda objekten intill Spräckabäcken/ Musån har en värdefull kryptogamflora. De ansluter till det utpekade objektet i naturvårdsplanen. Objektet vid Mossjö är till arealen ett litet objekt med lövnaturskog i rasbrant.

Elva sumpskogsobjekt är belägna innanför det planerade området för vindkraft. I Länsstyrelsen våtmarksinventering finns även ett antal objekt utpekade inom det aktuella området. Dessa är belägna vid Gimmerbergen (klass 3), i Kolakärren (klass 2), vid Ålasjön (klass 2) och Ståleredsmossen (klass 3).

Inom området för den planerade vindkraftsparken finns ett antal artrikare områden. Dessa är bl.a. Belägna vid Musån (nyckelbiotoper och sumpskogsobjekt), norr om Hallagård (naturvärdesobjekt och sumpskogsobjekt) vid Lillesjön (sumpskogsobjekt), norr om Lillesjön samt väster om grusväg och Lindesberget (naturvärden och sumpskogsobjekt).

Inga vindkraftverk planeras inom nyckelbiotoperna. Elkablar kommer enligt planerad layout att passera under Spräckabäcken, strax söder om den södra nyckelbiotopen. Befintlig väg kommer enligt planerad layout att användas vid korsning av Spräckabäcken direkt norr om Ålasjön. Befintlig väg kan också komma att användas för att korsa vattendrag norr om Lindesbjäret. I båda dessa fall kan det bli aktuellt att bredda vägen något genom att lägga ytterligare någon trumma i vattendraget.

Kulturmiljö

Kulturlandskapet i Ätradalen har formats av människan sedan den tidiga stenåldern. En stor del av Ätradalen i Falkenbergs kommun omfattas idag av riksintresseområdet för kulturminnesvård.

I västra kanten av det planerade vindkraftsområdet finns två fasta fornlämningar, en grav och ett gravfält. Inom området finns också 13 kulturhistoriska lämningar registrerade. Dessa består främst av torplämningar. Dessutom finns sex områden där man har noterat förekomst av odlingsrösen.

Friluftsliv och strandskydd

Mossjön omfattas av ett utökat strandskydd på 200 meter, övriga vattendrag 100 meter strandskydd.

Landskapsbild

Landskapet vid den aktuella området är storskaligt och komplext med varierad topografi. Området är glesbebyggt och omgiven av barrträd. Det finns dock ett antal öppna landskapsrum, främst i anslutning till sjöarna. Strax väster om Hjulberg öppnar landskapet sig i älvdalen och högländet övergår till kustslätt.

För att se hur landskapet kommer att se ut med vindkraftsetableringen har fotomontage tagits fram.

2010-09-21

551-27966-08

Fåglar

Vid uppförande av grupper av vindkraftverk i skogsområden är det huvudsakligen kollisionrisk som är den stora faran för områdets tyngre rovfåglar. Det medför att en noggrann registrering av var rovfågarna flyger (under vinterhalvåret) i området kan vara grunden till en bra bedömning av hur rovfågarna kan komma att påverkas. Bolaget har låtit JP fågelvind inventera området under perioden januari till mars 2009 då rätta vindförhållanden med riktigt hårda sydvästvindar infann sig.

Dokumentationen omfattar tretton observationer av kungsörnar samt tre observationer av havsörn. Unga kungsörnar har dominerat och har fotograferats och av bilderna tyder det på att det kan ha varit en ung kungsörns individ som setts vid de olika tillfällena. Även ett äldre par av kungsörn observerades den 5 mars. Kungsörnarna har jagat över parkens västra område omkring Holma och kunnat följas upp till Lillsjön för att sedan försvinna bakom träddridån.

Två havsörnar passerade området från söder mot norr under inventeringen. Örnarna jagade inte utan utnyttjade bara höjderna för att glida på uppåtvindarna på en flyghöjd kring hundra meter.

Mätningar av flyghöjden har gjorts med hjälp av en laserkikare. Medelhöjden vid flygningarna är 85 meter för kungsörnen samt 105 meter för havsörnarna, vilket ligger klart inom vad andra studier för örnar visar. Det har setts kungsörnar och havsörnar flyga vid fyra (inom 100 meters radie) av platserna där de planerade vindkraftsverken 1, 2, 3 och 5. Observationerna täcker endast fem av de sydvästligaste platserna där verk planeras i den planerade parken.

Ur kollisionssynpunkt går det att räkna på risken för att en örn ska kollidera med ett verk. Även om materialet från Hjuleberg är i det minsta laget så är kollisionrisken i storleksordningen en kungsörn förolyckas per halvår. Av dessa riskfyllda flygningar vid Hjuleberg sker de till 75 % vid 5:ans verk.

Fiskgjuse häckar varje år i sjön Mossjön. Bolaget har därför även utfört inventeringar av fiskgjusens flygrörelser. Runt Mossjön och på öarna i den finns flera äldre träd (tallar) lämpliga för fiskgjusen att bygga bon i. Nu aktuell boplatz finns, sedan några år tillbaka, på en av öarna i västra delen av sjön och paret har även en sittplats vid Mossjöns norra strand. Fiskgjuseparet fiskar i Mossjön, men även i intilliggande sjöar. Bolagets bedömning, innan fiskgjusestudien hade genomförts, är att det sannolikt inte är några problem med störningar eller kollisioner. Denna bedömning baseras främst på att det närmaste verket (nr 10) planeras ligga ca 700 meter från boplatzen och de övriga vindkraftverken planeras ligga längre bort. Den risk som dock kan finnas är att individerna flyger över vindkraftområdet när de transporterar fisk från andra sjöar till boet.

Vid ett besök vid sjön Mossjön i slutet av maj visade ett fiskgjusepar tecken på häckningsförsök. Under sommaren misslyckades eller fullföljdes inte häckningen. Vid ett tillfälle kunde konstateras att det samtidigt var fyra olika fiskgjusar vid sjön, men annars var det bara observationer av enskilda fåglar per tillfälle. Då ingen häckning genomfördes denna sommar kan inte heller resultaten av flygföljningarna spegla det scenario när många riskfyllda födotransporter sker dagligen till och från sjön. Det är dessa transporter till och från sjön och in över den planerade vindparken som målas upp som en stor fara. Rapportens resultat pekar inte att fiskgjusarna direkt skulle flyga norrut mot Sjönevadssjön utan att de flög mer åt nordost och mot Sjösgårdssjön. Detta gör att det är vindkraftverken i den riktningen som är de som kan tänkas påverka deras flygvägar. Att det också var relativt många flygningar till eller från sjön i öster eller i sydost pekar på att fiskgjuseparet från Pugabolsdammarna även fiskar i Mossjön. Dessa flygningar påverkas inte av de planerade vindkraftverken.

Över Mossjön noteras även att det uppehöll sig ett lärkfalkspar kring halvön Oxabacka och två bivråkspar noterades också vid flera tillfällen

Fladdermöss

Bolaget har gjort en analys av effekterna av en eventuell vindkraftspark på fladdermus faunan. Största delen av planeringsområdet för vindparken kommer inte att vara attraktivt för fladdermöss under en mycket lång tid framöver eftersom det saknas bohåligheter och lämpliga jaktbiotoper. Större förutsättningar för fladdermössen att jaga och att finna boplatser finns däremot i anslutning till nyckelbiotoperna i norra delen av planeringsområdet. Verk nr 17 och 19 är planerade att uppföras nära dessa nyckelbiotoper men bedömningen är den att placeringen av verken är tillräckligt långt från dem och verken bör därför inte utgöra någon riskfaktor för fladdermössen. Vi bedömer att ett intermittent ljus inte attraherar några nattinsekter och därmed inte heller några fladdermöss. Detta gäller både vitt och rött ljus. För att minska en eventuell attraktion bör det vita ljuset inte omfatta våglängder inom UV-området samt blinka så långsamt som det är tillåtet (40 BMP).

Ljud

Bolaget har tillsammans med Triventus AB låtit en akustikbyrå utföra beräkningar med exempel på hur de två vindkraftsparkerna kan uppföras och drivas utan att de närboende utsätts för högre bullernivå än 40 dB(A) som ekvivalentvärde. Bolaget har i den gemensamma bullerberäkningen daterad 4 september 2009, 18 verk inom sitt verksamhetsområde. För att innehålla bullerkraven har i detta fall bolagets verk optimerats så att källjudet ligger mellan 102,0 till 105,4 dB(A).

Skugga

Miljööverdomstolen har slagit fast att skuggverkan bör begränsas till åtta timmar faktisk skuggbildning per år i ett område som utgörs av befintliga uteplatser eller, där sådana saknas, 5 x 5 meter i anslutning till av vindkraftverken beskuggade bostadshus. Detta värde har tillämpats i arbetet med planerad vindkraftpark.

Sju bostäder (Sjösgårde s, Holmia, Lyngen, Hallagård, Grinnared a, Ekelund samt Sjötorp) erhåller en beräknad faktisk skuggförekomst som överstiger åtta timmar per år. Dessutom får tre bostadshus (Sjönevad v, Nordhagen, samt Pilagård) mer än 30 minuters skuggtid per dygn. För att klara riktvärdena för dessa installeras ett regelsystem för så kallad skuggminimering. Detta är en funktion som stänger av verket om det finns risk för störande skuggeffekter.

Samordning med närliggande vindkraftspark

Bolaget och Triventus är överens om parkerna ska utformas och drivas så att ljudet från den sammanlagda vindkraftparken ska begränsas så att en högsta ekvivalent ljudnivå utomhus om 40 dB(A) vid närmast belägna bostäder, inte överskrids och att de båda parkerna utformas och drivs på ett sådant sätt att den rörliga skuggbildningen vid de närmast belägna bostäderna inte överskrider 8 timmar per år.

Elektromagnetiska fält

Genom att kabelförläggning har valts istället för att bygga luftledning har magnetfältet reducerats. Fältet som uppkommer i anslutning till kablarna kommer att bli litet och klart understiga 0,4 µt, som ofta används som riktvärde för nybyggda ledningar, vid närmsta bostadshus. Därmed bedöms påverkan från magnetfältet bli försumbart.

Belysning

Ljus kommer att skärmas av och dimmas i enlighet med luftfartsstyrelsens föreskrifter, lfs 2008:47.

Transformatorer, kablar och ledningar

Två olika alternativa placeringar för anslutning till regionnätet har utretts. Det västliga alternativet har valts då ställverket kommer att placeras på ett längre avstånd från bostäder och då kabeln inte kommer att korsa väg 150 i detta alternativ.

För det lokala nätet inne i vindkraftparken planeras 36 kV markförlagda kablar. Eventuellt kommer nätstationer att placeras på några platser inom parken, i vil-

ka produktionen från flera vindkraftverk förs över till en kabel. En transformatorstation kommer att byggas i anslutning till vindkraftparken för att transformera upp spänningen från 36 kV till 145 kV.

Förläggningen av kabel i mark kommer att ske i enlighet med SS 424 14 37.

Risker

Bolaget har i MKB:n redovisat att antal riskhändelser med tänkbara effekter och konsekvenser samt förebyggande åtgärder för att förhindra dessa.

Kontrollplan för ljud

Bolaget har låtit en akustikexpert uppföra en kontrollplan för ljud från vindkraftverken. Planen innehåller tillvägagångssätt för mätning av både ljudimmissionen vid bostäder och ljudemissionen vid det enskilda vindkraftverket.

Avveckling efter drifttiden

Hur stor del av fundamenten som skall tas bort bör avgöras i anslutning till denna tidpunkt när de aktuella förhållandena och förutsättningarna är kända. Till stor del kan det material som använts, återvinnas efter det att anläggningen tagits ur bruk. Betong måste först hackas, därefter kan armering tas bort. Slutligen krossas betongen och den kan sedan användas för exempelvis vägbyggnad. Stål och koppar kan återvinnas. Det är ännu inte möjligt att återanvända kompositmaterialet i vingarna men förutsättningarna för det utreds.

INKOMNA YTTRANDEN

Falkenbergs kommun

Kommunstyrelsen har beslutat att tillstyrka projektet med följande tillägg. Länsstyrelsen överväger verkens placering med hänsyn till rovfågelförekomsten i området. Verkens totalhöjd ska understiga 150 meter, att hinderbelysning ska avskärmas mot kringliggande mark så långt som gällande regler för hinderbelysning medger, samt att vid första utbyggnadstillfället ska minst tre verk placeras intill varandra med maximalt inbördes avstånd 800 m och att därutöver eller därefter tillkommande verk ska placeras intill dessa.

Kommunstyrelsens ordförande har, per telefon, efter Länsstyrelsens förslag till beslut daterat 17 mars 2010 förtydligat att kommunens tillstyrkan omfattar samtliga 22 vindkraftverk.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Falkenbergs kommun

Nämnden har lämnat följande yttrande. Vindkraftsparken ska villkoras om en totalhöjd som understiger 150 meter. Hinderbelysningen ska avskärmas och

nedregleras mot kringliggande mark så långt som gällande regler medger. Inga vindkraftverk bör uppföras där verk 3-7 är planerade i ansökan. Det föreslagna bullervillkoret bör även omfatta den kumulativa effekten tillsammans med närliggande vindkraftspark på fastigheten Väby 3:4 m.fl. Det gemensamma bullervillkoret bör uttryckas som ett begränsningsvärde för båda parkerna gemensamt. Villkoret bör förenas med krav på gemensam kontrollmätning med intilliggande verksamhetsutövare. Kontrollmätning bör även ske när det har skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade ljudnivåer. Det av bolaget föreslagna villkor 6 bör få en tydligare formulering som beskriver gränsen när villkoret kan anses vara uppfyllt respektive överträtt. Alternativt tas villkoret bort och läggs in i ett kommande kontrollprogram. Säkerhet bör ställas för efterbehandling och andra återställningsåtgärder. Villkor bör finnas med om kontrollprogram gällande uppförande, drift och avveckling av verken.

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen har ett naturvårdsavtal på en del av fastigheten där ledningsdragningen mellan verk 17 och 19 tangerar området. Såvida hänsyn tas till naturvårdsavtalet har skogsstyrelsen inget att erinra mot projektet.

Falkenbergs Ornitologiska Förening

FOF inkom redan den 10 juni 2009 med en skrivelse av Christer K. Andersson om örnarna inom Hjulebergs området. Föreningen skriver att området är rovfågelsrikt och ett av de viktigaste övervintringsområdena på västkusten för såväl kungsörn som havsörn. Trakten bedöms även som lämpligt häckningsområde för kungsörn som håller på att etablera sig i området. Föreningen yrkar att föreslagna verk 3-8 tas bort.

Föreningen har studerat örnarna på platsen vintertid från 2006 och framåt. Under vintern 2008/09 besöktes platsen vid arton tillfällen under totalt 26 timmar. Fåglarna art- och åldersbestämdes. Resultatet blev att det observerades minst nio havsörnar och minst fem kungsörnar.

Joris van Rhijn & Marjolein Lemmen

Joris van Rhijn och Marjolein Lemmen har ifrågasatt projektet främst med anledning av bristande information och därmed oroas de för sin hälsa, främst ljudnivåerna.

SÖKANDENS BEMÖTANDEN

Bemötande av yttrande från Joris van Rhijn & Marjolein Lemmen, daterat den 29 oktober 2009.

Ljudnivån brukar anses gälla för höjden 1,5 m över mark (jämför naturvårdsverkets riktlinjer (1978:5) för externt industribuller). De ljudberäkningar som ligger till grund för miljökonsekvensbeskrivning inkl kompletteringar visar att ljudnivån 40 dB(A) inte kommer att överskridas och måste därför anses vara tillräckliga.

Bemötande av yttrande från skogsstyrelsen

Bolaget har tagit del av information rörande det område mellan verk 17 och 19 som planeras för naturvårdsavtal. Kabeln kommer att förläggas i den södra delen av detta område, nära fastighetsgränsen. Intrånget i området kommer därmed att vara litet. Kabeln kommer att med styrd borrning tryckas under spräckarbäcken, vilket är en metod som innebär att vatten- och strandområden inte kommer att påverkas. Försiktighet kommer att iakttas vid arbeten för att undvika skador på marken inom området.

Bemötande av yttrande från Falkenbergs Ornitologiska förening, Falkenbergs kommun, kommunstyrelsen samt Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Falkenbergs kommun, angående borttagning av verk med hänsyn till örnar.

FOF yrkar i sin skrivelse till Länsstyrelsen hallands län 2009-06-10 att verk 3-8 ska tas bort med hänsyn till områdets örnar. Kommunstyrelsen, Falkenbergs kommun uppmanar i sitt yttrande 2009-11-10 till "att länsstyrelsen överväger verkens placering med hänsyn till rovfågelförekomsten i området". Kommunen framhäver att särskilt verk nr 1-3 samt 5 kan vara problematiska med anledning av örnförekomsten. Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Falkenbergs kommun, framför i skrivelsen 2009-11-11 med hänvisning till rovfågelförekomsten att "inga vindkraftverk bör uppföras där verk 3-7 är planerade i ansökan".

På ett möte i november 2008 gjorde FOF bolaget uppmärksamt på förekomsten av kungsörnar och havsörnar vid Hjuleberg vintertid och att örnarna vid västliga och sydvästliga vindar kan samlas över åsarna i västra delen av vindkraftsområdet, där de nyttjar de uppåttstigande vindarna. Med hänvisning till det framfördes att speciellt verk 5-7 kunde vara olämpligt placerade (det är detta JP fågelvind refererar till i den ursprungliga bedömningen (2008-11-24) och inte som FOF antyder i sitt yttrande, hans egen bedömning). Vattenfall beslutade med det som bakgrund att göra en studie av örnarnas förekomst och flygbeteende i det utpekade potentiella konfliktområdet, med syfte att kunna kvantifiera den verkliga kollisionsrisken. Studien planerades och genomfördes av JP fågelvind, Sveriges främste expert på studier av rovfåglars flygbeteenden i för-

hållande till vindkraftverk, under 11 dagar och totalt 56 observationstimmar under januari till mars 2009.

Under den samlade studietiden registrerades 13 kungsörns- och 3 havsörns-flygningar i den östra delen av Hjulebergsområdet (vid västra delen av vindkraftparken). Mätningarna av örnarnas flygrutter och flyghöjder visade att det framför allt skulle kunna vara en kollisionsrisk förknippad med verk nr 5. Bolaget beslutade som en följd av detta att flytta detta verk 250 m norr ut, varvid den samlade risken reducerades med tre fjärdedelar. Efter den åtgärden kan antalet örnkollisioner uppskattas till i storleksordningen en örn vart fjärde år. Det måste då betonas att det är tal om en mycket försiktig uppskattning och att det faktiska antalet kollisioner med stor sannolikhet kommer att vara mindre. Således har man nyligen, utifrån en syntes av faktiska erfarenheter, reviderat (och ökat) värdena för hur bra kungsörnar är på att undvika vindkraftverk (se <http://www.snh.org.uk/strategy/renewable/sr-we00a2.asp>). Även om örnar är sämre än andra fågelarter på att undvika kollisioner med vindkraftverk, så visar den senaste kunskapen att det generellt går att anta att flygande örnar i 99 av 100 fall kommer att undvika vindkraftrotorer genom att anpassa sina flygrutter (ändå en försiktig uppskattning).

Genom att flytta verk 5 står alla de fyra verken i Skipåsbjär- Flatskogenområdet (verk 5-8) nu en bit ifrån platakanten, där de kraftigaste uppåtvindarna finns och där kollisionsrisken också kommer vara störst, både på grund av att örnarna främst flyger där, men också på grund av att örnarnas navigeringsförmåga särskilt kan vara reducerad i de turbulenta vindförhållanden som härskar på sådana platser.

FOF hänvisar i sitt yttrande till en studie av Christer K. Andersson som har gjort 18 besök och 26 timmars observationer i ungefär samma område under perioden september 2008-mars 2009. Denna studie har inte samma systematiska och detaljerade upplägg som JP fågelvinds studie och kan därför inte direkt jämföras med denna eller ge underlag för en kvantifiering av kollisionsrisken (t.ex. exakt var flög örnarna och på vilken höjd). De två studierna visar gemensamt att det uppehåller sig kungs- och havsörnar i området vid Hjuleberg genom hela vintern: vanligtvis observeras enstaka (1-3) exemplar av varje art. I några få fall har det observerats ett större antal (up till 5-7 havsörnar), men det kan utifrån de samlade observationerna under vintern 2008/2009 trots allt bedömas vara i undantagsfall.

Det finns en kollisionsrisk för örnar i samband med projektet och det finns också en liten störningsrisk (örnar verkar dock generellt inte vara särskilt störda av vindkraftverk). Detta kommer dock vara fallet i stort sett oavsett var man väljer att uppföra vindkraftverk på land i Sverige. Den avgörande frågan bör därför vara om den uppskattade frekvensen av kollisioner är oacceptabelt stor. I en värdering av detta bör enligt vattenfall vindkrafts synpunkt ingå den poten-

2010-09-21

551-27966-08

tiella effekt på berörda örnbestånd/-skyddsintressen såväl som de samhällsmässiga fördelarna av projektet.

Både kungs- och havsörn har i dagsläget stora och växande bestånd i Sverige och även om båda arterna är uppförda på svenska rödlistan, så är de inte kategoriserade som hotade. Vid en utvärdering som gjorts i senaste rovdjursutredningen (2007) drogs slutsatsen att den svenska stammen av kungsörn uppfyller kraven enligt EU's fågeldirektiv för gynnsam bevarandestatus. Projektet kommer inte påverka intressen kopplade till fågelskyddsområden, existerande örnhäckningar eller hotade fågelarter. Området vid Hjuleberg drar till sig ett - för västkusten - större antal örnar vintertid, primärt som följd av de varierande och viltrika områdena runt slottet Hjuleberg. Det är främst tal om yngre individer som troligen härrör från ett stort område i södra Sverige. Detta är inte oväsentligt då eventuella förluster av yngre individer inte har samma konsekvens i ett beståndssammanhang som fallet vore för äldre könsmogna individer (yngre individer har större dödlighet generellt sett).

Örnar påverkas av mänskliga aktiviteter på många sätt. Enligt artfaktablad och rovdjursutredningen är de mest väsentliga begränsande faktorerna mänsklig förföljelse, minskad eller upphörande vinterutfordring och skogsbruk utan hänsyn till örnar. Att enstaka dör vid kollisioner med vindkraftverk behöver inte vara något hot mot ett regionalt eller ens ett lokalt bestånd. Det är känt från bland annat Gotland att stora och livskraftiga häckningsbestånd av både kungsörn och havsörn kan trivas i områden med en stor utbyggnad av vindkraft, även om kollisioner ibland inträffar.

Det är bolagets uppfattning att vi har förhållit oss till örnfrågan på ett seriöst sätt, genom att ta fram en studie som systematiskt dokumenterar örnflygningarna i området och anpassat projektet efter resultatet av denna studie, så att risken för kollisioner nu är väsentligt reducerad. Vi anser att den återstående kollisionsrisken är acceptabel och försvarbar i ljuset av projektets minimala påverkan av naturintressen i övrigt (starkt skogsbrukspåverkat område) och de positiva samhällsmässiga effekterna, häribland de överordnade positiva klimat- och miljöeffekterna. Samtidigt är det de västligaste verken som har störst betydelse för projektets samlade produktion av förnybar energi, på grund av den större exponeringen mot de förhärskande västliga vindarna. I bifogad vindresurskarta redovisas vindhastigheterna i området. I förhållande till ett effektivt utnyttjande av vindresurserna i området, vore det inte försvarbart att ta bort dessa verk. Medelvindhastigheten skiljer sig ungefär 1 m/s mellan de västligaste verken och de östra verken. En skillnad i vindhastighet på 1 m/s innebär i detta fall en skillnad i energiproduktion på ungefär 12%. Att ta bort de västliga verken skulle väsentligt ändra på förutsättningarna för att kunna genomföra detta projekt.

Bemötande av yttrande från Falkenbergs kommun, miljö och hälsoskyddsnämnden, daterat 2009-10-30.

Punkterna nedan är numrerade i enlighet med de punkter som anges i yttrandet.

1. Bolaget accepterar att Länsstyrelsen villkorar att vindkraftverken i parken ska ha en totalhöjd som understiger 150 m.

2. Vattenfall vindkraft åtar sig att avskärma och reglera ned hindersbelysningen mot kringliggande mark så långt som gällande regler för hindersbelysning medger, under förutsättning att det är tekniskt möjligt. Ett sådant åtagande omfattas av det allmänna villkoret i tillståndet. Det kan inte anses vara nödvändigt att reglera detta i särskilt villkor.

3. Se bemötande ovan av FOFs yttrande.

4-5. Vattenfall vindkraft motsätter sig bestämt att villkoret fastställs som ett gemensamt begränsningsvärde för de båda parkerna. Ett sådant villkor skulle medföra att straffansvar för otillåten miljöverksamhet kan inträda för förhållanden som bolaget inte har kontroll eller rådighet över. Bolaget och Triventus är överens om att inte uppföra eller driva vindkraftparkerna så att den kumulativa ljudpåverkan vid bostäder blir oacceptabel.

6. Bolaget vill erinra om att de båda vindkraftparkerna har olika ägare och att de sannolikt kommer att uppföras vid olika tidpunkter. Vattenfall har i kompletteringar till ansökan den 27 april 2009 föreslagit att tillståndet förenas med följande villkor avseende ljudnivå vid bostäder:

Ljud från vindkraftverken får inte överskrida ekvivalent ljudnivå om 40 dB(A) utomhus vid bostadshus räknat på dygn. Värdet ska kontrolleras genom beräkningar och mätningar när vindkraftparken tas i drift. Kontroll ska därefter ske om verksamheten förändras på ett sådant sätt som kan medföra ökade bullernivåer eller om tillsynsmyndigheten i annat fall bedömer att det är nödvändigt.

Enligt villkoret kan tillsynsmyndigheten begära att ljudet kontrolleras när så bedöms vara nödvändigt. Ett uppenbart exempel på en sådan situation skulle vara om ytterligare en vindkraftpark uppförs i samma område. Vattenfall har inget att erinra mot att tillsynsmyndigheten om och när så sker begär att kontrollen sker gemensamt med den vindkraftpark som avses i Triventus ab:s ansökan. Eftersom tillsynsmyndigheten har möjlighet att kräva sådan kontroll enligt det föreslagna villkoret finns det enligt vattenfalls mening inte någon anledning att föreskriva om detta särskilt.

7. Bolaget delar tillsynsmyndighetens bedömning att det föreslagna villkoret kan leda till gränsdragningsproblem. Det är emellertid svårt att formulera villkoret mer exakt. Miljöpåverkan av spill varierar mellan olika kemikalier och olika platser inom vindkraftparken. Hanteringen skiljer sig också åt mellan byggfasen och driftfasen. Bolaget anser att förebyggande av föreningar från

2010-09-21

551-27966-08

vindkraftparker är mycket viktig men har inget att erinra mot att frågan i samråd med tillsynsmyndigheten hanteras inom ramen för kontrollprogrammet.

8. Generellt sett är det ovanligt att krav på säkerhet ställs i tillstånd för annan miljöfarlig verksamhet än täkter, gruvor och avfallsdeponier. Vattenfall vindkraft anser att det knappast finns större skäl att kräva säkerhet för vindkraftanläggningar än för andra anläggningar. Vattenfalls erfarenhet hittills i samband med nedmontering av vindkraftverk framförallt i Danmark är att intäkterna från nedmonteringen överstigit kostnaderna. Vattenfall har i avtal med fastighetsägaren förbundit sig att inom tolv månader från avslutad drift montera ned och bortforsla samtliga anläggningar och byggnader samt därefter återställa nyttjat område så att marken kan brukas på samma sätt som tidigare.

Bolaget erfar att tillstånd för vindkraftanläggningar ofta kommit att förenas med krav på ställande av säkerhet. Om Länsstyrelsen bedömer att sådan säkerhet måste ställas bör säkerhetens närmare beskaffenhet inte regleras i tillståndet.

9. Vattenfall kommer att följa bestämmelserna i förordningen (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll vid uppfarandet och driften av vindkraftparker. Eftersom arbetet med egenkontroll enligt vattenfalls mening bör vara en löpande process är det viktigt att detaljer och organisation inte onödigtvis formaliseras i ett dokument som vid varje ändring måste godkännas av tillsynsmyndigheten. Under förutsättning att så inte sker har vattenfall inget att erinra mot att ett kontrollprogram tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.

Bemötande av yttrande från Falkenbergs kommun, kommunstyrelsen, daterat 2009-11-10

Punkterna nedan är numrerade i enlighet med de punkter som anges i yttrandet.

2. Se bemötande ovan av FOFs yttrande.

3. Se ovan bemötande av yttrande från Falkenbergs kommun, Miljö och hälsoskyddsnämnden, punkt 1 avseende verkens totalhöjd, samt 2. avseende hinderbelysning.

Bolaget motsätter sig att ett villkor införs avseende att vid första utbyggnadstillfället minst tre verk ska placeras intill varandra med maximalt inbördes avstånd 800 m och att därutöver eller därefter tillkommande verk placeras intill dessa verk. Bolaget kommer att bygga parken ifrån utgångspunkten att utnyttja vindresurserna i området optimalt tillsammans med den miljöhänsyn som beskrivits i ansökan. För bolaget innebär det fördelar att placera verk i anslutning till varandra t.ex. med avseende på utbyggnad av infrastruktur inom området. Att villkora den inbördes placeringen och avstånd mellan verken skulle dock kunna innebära att vindresurserna inom området inte kan utnyttjas på optimalt sätt.

SYNPUNKTER PÅ LÄNSSTYRELSENS BESLUTSFÖRSLAG

Bolaget bemöter länsstyrelsens förslag till beslut med följande. Frågan om antalet verk tar bolaget med stor förvåning del av MPD:s bedömning att med stöd av försiktighetsprincipen inte tillåta verk 1-6 med hänsyn till att örnar syns flyga i närheten av de platser där verken avses uppföras.

Försiktighetsprincipen är som MPD väl känner till en av de allmänna hänsynsreglerna i MB och stadgar att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra ska eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Det förekommer inga örnhäckningar i eller nära vindkraftsområdet. Det finns inte heller något s.k. Natura 2000-område som avser att skydda örnar eller annat områdesskydd i närheten. Den skada vindkraftverken skulle kunna innebära för miljön hänför sig uteslutande till eventuell ökad dödlighet bland enstaka övervintrande örnar, främst yngre individer. Det är inte troligt att kollisioner mellan vindkraftverken och dessa örnar, som rör sig över stora områden skulle kunna utgöra något betydande hot med de aktuella arternas bevarandestatus. I bedömningen bör hänsyn också tas till att ingen av arterna i dagsläget anses vara direkt hotad till följd av stora och växande bestånd.

Bedömningen av kollisionsrisken är baserad på en detaljerad studie av örnarnas rörelser i det område samt under den årstid och de väderförhållanden som av ornitologer utpekats som med kritiska. Studien är systematiskt upplagd med direkta mätningar av örnarnas flygrutter och flyghöjder som gör det möjligt att kvantifiera kollisionsrisken in olika delar av området. Studien visar att örnarna inte flyger var som helst inom området. Topografin har stor påverkan på var örnarna flyger vilket överensstämmer med vad som allmänt känt för örnar. Bolagets bedömning är att flytten av verk 5 bort från platåkanten väsentligt minskar kollisionsrisken är väl grundad. Åtgärden är både effektiv och skälig. MPD gör en annan bedömning men anger inte närmare vad den grundar sig på.

MPD anser inte att den rapport kring kungsörnars kollisionsundvikande som anges i bolagets kompletteringar är användbar i det aktuella sammanhanget. Rapporten är beställd av den skotska naturskyddsmyndigheten (SNH). SNH har använt resultatet av rapporten för att fastställa vilken nivå för kungsörnarnas förmåga att undvika vindkraftverk som ska användas vid kollisionsberäkningar för nya vindkraftsprojekt i Skottland. SNH har bedömt säkerhetsmarginalen vid användande av en 99-procentig undvkningsfaktor (99 av 100 kungsörnar väjer för vindkraftverk) är så stor att eventuella skillnader i storlek mel-

lan vindkraftverk eller platsspecifika förhållanden inte har någon betydelse. Beräkningsmetoden bör utan vidare kunna användas i bedömningen av nu aktuella ärendet. Bolaget har emellertid valt att i Hjulebergsprojektet använda en ännu mer konservativ metod för beräkning av örnkollisioner. Om den metod som används av skotska myndigheter tillämpats i projektet hade antalet förväntade kollisioner således varit ännu lägre.

MPD antyder att det idag inte finns tillräcklig kunskap för att kunna avgöra projektets påverkan på örnbestånd och hänvisar till ett nystartat treårigt kungsörnsprojekt vid SLU. Projektet som finansieras av Vindval, Vattenfall och Statkraft, fokuserar emellertid på vindkraftsprojektets effekt på häckande örnars habitatsutnyttjande och häckningsframgång. Projektet avser inte att undersöka kollisionsrisker och kommer således inte att bidra med resultat av relevans för den nu aktuella frågeställningen- kollisionsrisk för övervintrande örnar. Bolaget delar inte MPD:s uppfattning att kunskapen kring risken för att kungsörnar kolliderar med vindkraften är för liten för att antalet kollisioner ska kunna förutses med rimlig grad av säkerhet. Det finns rik dokumentation internationellt och ingen anledning att anta att den inte skulle vara relevant också i svenska sammanhang.

Det är bolagets uppfattning att bolaget förhållit sig till örnfrågan på ett kvalificerat och ansvarsfullt sätt. Vid beräkning av förväntat antal kollisioner har mycket försiktiga antaganden legat till grund och projektet anpassats utifrån resultaten av den mycket detaljerade dokumentationen av örnflygningar i området. Därvid har kollisionsrisken sänkts väsentligt. Den återstående risken för kollision kan inte anses utgöra något hot mot förekomsten av örnar i området och ännu mindre för bevarandestatusen för örnar i regionen.

Enligt den rimlighetsavvägning som ska genomföras enligt 2 kap. 7 § MB gäller försiktighetsprincipen i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla den. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

I förarbetena till de allmänna hänsynsreglerna framhålls att de måste tillämpas så att de orimliga krav ställs på verksamhetsutövaren med hänsyn till skyddsåtgärdernas effekt och kostnaderna för dem; någonstans går en gräns där marginalnyttan för miljön inte uppväger kostnader som läggs ned på försiktighetsmåten.

Av motiven till MPD:s beslutsförslag framgår inte på vilket sätt denna rimlighetsavvägning genomförts.

Sedan 2009 finns ett nytt EU-direktiv om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (2009/28/EG). I direktivet ställs bl.a. bindande krav på att Sverige ska uppnå en andel om minst 49 procent förnybar energi till år

2010-09-21

551-27966-08

2020. I proposition 2009/10:133 föreslås ett nytt mål av förnybar energi till att bli 25 TWh till år 2020 jämfört med läget år 2002. Enligt Energimyndighetens bedömning är det landvindkraft som till största delen ska uppfylla det utökade målet för ny förnybar elproduktion. Utbyggnaden är således inte bara ett enskilt intresse för bolaget och andra projektörer utan också ett viktigt samhällsintresse.

Projekt Hjuleberg är ett av de större landvindprojekten i södra Sverige och därför viktigt för att uppfylla de ovan nämnda målet.

De sex vindkraftverk MPD inte lämnar tillstånd till är de mest högproducerande och lönsamma i vindkraftparken. Om dessa verk inte får byggas minskas produktionen i vindkraftparken med ca 40 GWh. Med dagens elpriser och certifikat skulle det leda till en årlig intäktsminskning om ca. 30 miljoner kronor. Intäkterna under parkens livslängd minskas med mellan en halv och en miljard kronor.

Även skalfördelar gör att lönsamheten i ett vindkraftsprojekt blir större ju fler vindkraftverk som byggs. Lönsamheten sjunker betydligt när en stor andel av verken inte kan byggas. Projektet riskerar därför att inte möta Vattenfallkoncernens avkastningskrav med följd att inga vindkraftverk överhuvudtaget byggs i området.

MPD har tillåtit att vindkraftverken byggs i området med de konsekvenser det får för bl.a. landskapsbilden. Att inte tillåta de sex mest produktiva vindkraftverken när området ändå tas i anspråk för vindkraftsproduktion är enligt bolagets mening dålig hushållning med marken.

Bolaget undersöker möjligheterna att bygga vindkraft på många platser i Sverige och Europa. Örnar förekommer i större eller mindre utsträckning inom ett flertal av de områden som undersökts. Vid en genomgång av ett stort antal domstolsavgöranden har bolaget inte lyckats hitta något fall där tillstånd att uppföra vindkraftverk inte meddelats på grund av att örnar rör sig i ett område. Flera vindkraftsparker har fått tillstånd trots att bl.a. kungsörn häckar inom området. Vindkraftsparken vid Glötesvålen i Härjedalens kommun har t.ex. bedömts vara tillåtlig trots att det finns minst tre kungsörnsrevir i området och två bon i närheten av den planerade parken (M 888-09, daterad 24 november 2009). Som ytterligare exempel kan anges MPD vid Länsstyrelsen i Västernorrlands län beslut avseende 240 vindkraftverk i två olika kommunen i Jämtlands och Västernorrlands län (551-18528-08, daterat 21 december 2009), regeringens avgörande den 4 mars 2010 avseende vindkraftparken markbygden i Piteå kommun och den vindkraftspark vid Stor- Rotliden i Åsele kommun som bolaget för närvarande bygger.

I samtliga dessa fall har tillstånden förenats med villkor att särskilda kontrollprogram avseende vindkraftparken påverkan på fågel ska genomföras under uppförande eller drift av vindkraftparken. Bolaget anser att det är angeläget att bidra till forskning avseende vindkraftens påverkan på örnar. Den kungsörnsstudien vid SLU som delfinansieras av Vattenfall är ett sådant exempel på ett sådant bidrag. Vattenfall genomför eller planerar att genomföra uppföljande fågelstudier avseende bl.a. kungsörn för flera vindkraftsparker. Området vid Hjuleberg har dock hittills bedömts vara jämförelsevis ointressant eftersom en-talet observerade örnar är förhållandevis litet och inga häckningar rapporterats i området. Om MPD bedömer att vindkraftverken 1-6 kan uppföras om sådana studier genomförs är vattenfall emellertid berett att genomföra sådana.

Sammanfattningsvis måste MPD:s bedömning att de sex mest produktiva verken i parken inte kan tillåtas trots att örnarnas skydds- och bevarandestatus inte riskeras anses strida mot 2 kap. 7 § MB. Att inte tillåta att vindkraftverken byggs på grund av risken för att enstaka örnar skadas innebär att högre krav ställs vid Hjuleberg än i ett s.k. Natura 2000-område enligt fågeldirektivet. En sådan tolkning av fågeldirektivet är inte rimlig.

Villkor 11: Eftersom villkoret är utformat som ett begränsningsvärde är det viktigt att säkerställa att det är möjligt och rimligt att uppfylla det som föreskrivs.

Bolaget anser att det är en dubbelkontroll av begränsningsvärdet, genom både emissionsmätning och immissionsmätning är orimlig ur kostnadssynpunkt och onödig ur miljösynpunkt, då båda metoderna var för sig ger ett tillförlitligt resultat.

Bolagets erfarenhet av immissionsmätningar är att sådana är mycket dyra och att det är mycket svårt att hitta rätt mättillfälle och få fram ett tillförlitligt mätvärde. Ett antal väderförhållanden bör vara uppfyllda av ex. vindhastighet och vindriktning.

Att uppnå tillförlitliga mätvärden vid bostäder kan vara svårt beroende på bostadens läge och parametrar i omgivningen.

Som villkorsförslaget är formulerat är det svårt att avgöra hur många mätpunkter som kommer att krävas. Sannolikt kommer en stor krets av närboende att vilja att mätningar ska utföras vid deras bostäder. Villkoret bör därför innehålla en begränsning av antalet bostäder. Flera mätvärden kan också bli orimligt dyrt att genomföra då väderlek kan göra att det krävs många försök innan rätt förhållanden infinner sig på samtliga platser. Möjlighet att hitta rätt "metrologiskt fönster" ökar om man väljer ut några alternativ, som ligger i olika vädersträck i förhållande till parken.

Emissionsmätningar är inte lika väderberoende som immissionsmätningar. Om verken är av samma typ kan tillförlitlig kontroll av bullervillkoret genomföras genom en fullständig ljudemissionsmätning på ett verk med kompletterande ljudmätningar i några, i förväg utvalda kontrollpunkter inne i parken. Enligt ÅF-Ingemanssons bedömning bör det räcka med två kontrollpunkter för en park med ca 20 verk. Man utgår då från den uppmätta ljudeffektnivån för det fullständigt uppmätta verket och beräknar därefter ljudnivån i kontrollpunkterna med det antagandet. Om den uppmätta ljudnivån i kontrollpunkterna inte överstiger den beräknade ljudnivån har man ett godkänt värde. Därefter beräknas ljudnivån vid bostäderna med den uppmätta ljudeffektnivån som indata. Beräkningen bör göras i beräkningsmodellen Nord 2000 eller liknande detaljerad modell för ljudutbredning.

Som framgår av ovan kan det vara mycket svårt att eller till och med omöjligt att genomföra immissionsmätningar från vindkraftverk. Det kan i praktiken också visa sig svårt att genomföra emissionsmätningar. Det kan inte vara rimligt att förena tillståndet med ett villkor som kan visa sig omöjligt att följa. Därför bör det av villkoret framgå vad som ska ske om mätningar trots rimliga försök inte kunnat genomföras. På motsvarande vis bör det av villkoret framgå vilka åtgärder som ska vidtas om mätningar visar att villkoret inte kunnat innehållas.

Enligt MPD:s förslag ska en första kontroll ske inom ett år från det att vindkraftsanläggningen tagits i drift. Bolaget förutsätter att tiden räknas från det att samtliga vindkraftverk som byggs vid samma tillfälle färdigställts och tagits i drift.

MPD föreslår kontroll minst vart tredje år. Eftersom kontroll under alla omständigheter är kostsam och kräva mätningar under lång tid för att få tillförlitliga resultat anser inte bolaget att det är rimligt att kräva kontroll vart tredje år. Om det inte har skett i förändring i driften kan det inte anses rimligt att kräva kontroll mer än vart femte år. I de allra flesta fall är ljud från vindkraftsparker inte något problem och klagomål från närboende är enligt bolagets erfarenhet sällsynt förekommande så länge vindkraftsparken inte utsätts för någon driftstörning. Om ljudet inte visar sig vara något problem bör det därför finnas en möjlighet för tillsynsmyndigheten att besluta att den återkommande kontrollen inte behöver genomföras.

Bolaget föreslår att villkoret formuleras enligt följande:

”Den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder får på grund av vindkraftverken inte överstiga 40 dB(A) ekvivalent ljudnivå.

Den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras genom närfältsmätning enligt IEC 61400-11 vid ett vindkraftverk, ljudmätning i två kontrollpunkter i eller nära

parken samt beräkning av ljudnivån vid bostäder. Om vindkraftverken är inställda i olika driftlägen, s.k. modes, görs närfältsmätning vid ett vindkraftverk för varje använt driftläge. Beräkningen ska utföras med Nord2000 eller motsvarande modell för ljudutbredning, utgående från resultat av närfältsmätningen och ljudmätningen i kontrollpunkterna. Verken och kontrollpunkterna ska väljas i samråd med tillsynsmyndigheten.

Resultat av mätningar och beräkningar ska sändas till tillsynsmyndigheten inom ett år från det att vindkraftsverken tagits i drift.

Kontroll ska därefter ske så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, dock minst en gång vart femte år om inte tillsynsmyndigheten bedömer det vara obehövligt.

Om tillförlitliga resultat inte kunnat uppnås genom kontrollen ska verksamhetsutövaren redovisa skälen för detta samt en plan för fortsatta kontrollåtgärder till tillsynsmyndigheten inom den tid som sägs ovan.

Om kontroll visar att ljudet överskrider den nivå som sägs ovan ska verksamhetsutövaren utan dröjsmål vidta de åtgärder som krävs för att ljudnivån ska innehållas. Om sådana åtgärder inte vidtagits inom sex månader ska så många vindkraftverk tas ur bruk som tillsynsmyndigheten bedömer vara nödvändigt för att säkerställa att ljudnivån inte överskrids. Vindkraftverken får inte åter tas i drift utan tillsynsmyndighetens medgivande.”

Villkor 8: Bolaget har inte för avsikt att förse verken med några reklamanordningar. Däremot förses maskinhusen på sedvanligt vis ägarnas logotyp. Bolaget föreslår därför att villkoret förtydligas enligt följande:

”Samtliga verk ska ges en enhetlig och diskret utformning och färgsättning. Reklamanordningar får inte placeras på verken. Med reklamanordning avses inte ägarens sedvanliga logotyp på vindkraftverkens maskinhus.”

Villkor 12: En säkerhet ska enligt 16 kap. 3 § godtas om den visas vara betryggande för sitt ändamål. Säkerheten kan ställas efter hand enligt en plan som vid varje tid tillgodoser det aktuella behovet av säkerhet.

16 kap. 3 § fick sin nuvarande lydelse i en lagändring 2007. Av förarbetena till ändringen framgår att remissinstanser i frågan vilka former av säkerheter som bör godtas bl.a. förordat en begränsning till pantsättning i form av spärrat konto på bank, stiftelser eller branschstiftelser, fonder, försäkringslösningar och bankgarantier. Regeringen anför emellertid att alla former av säkerheter i och för sig kan godtas, men att sökande måste visa att den erbjudna säkerheten är betryggande. En säkerhet bör inte vara större än vad som behövs och inte heller administrativt kostsam. En utgångspunkt bör också vara att säkerheten tillåter

att så mycket kapital som möjligt är kvar hos verksamhetsutövaren. Värdet av en moderbolagsborgen är exempelvis beroende av moderbolagets ställning.

Vattenfall Vindkraft Sverige AB är ett helägt dotterbolag till Vattenfall Vindkraft AB som i sin tur ägs till 100 % av Vattenfall AB. Vattenfall AB ägs i sin tur av svenska staten.

Förarbetena till 16 kap. 3 § MB tillåter uttryckligt att säkerhet ställs i form av moderbolagsborgen. Vattenfall AB:s finansiella ställning är även i rådande lågkonjunktur mycket stark. Någon anledning att befara att den kommer att försvagas finns, särskilt mot bakgrund av vad som sägs i den ovan nämnda propositionen om Vattenfalls uppdrag, inte. I det här fallet bör det därför vara rimligt att formulera villkoret om säkerhet så att det lämnar utrymme för att säkerheten ställs i form av ett borgensåtagande av Vattenfall AB. Ett sådant borgensåtagande har godtagits som säkerhet för återställningsåtgärder för bl.a. Lillgrund vindkraftspark. Regeringen öppnar även för sådana säkerheter i vissa fall i propositionen (2009/10:173) kärnkraften- ökat säkerhetsansvar.

Enligt 16 kap. 3 § MB kan säkerheten ställas efter hand enligt en plan som vid varje tid tillgodoser det aktuella behovet av säkerheten. Sådan successivt ställda säkerheter har föreskrivits i villkoren för tillstånden för bl.a. Lillgrund vindkraftspark och vindkraftsparken vid Kriegers flak liksom i det ovan nämnda tillståndet för 240 vindkraftverk i Västernorrlands och Jämtlands län. Om säkerhet måste ställas för samtliga för samtliga de vindkraftsparker Vattenfall har för avsikt att bygga de närmaste åren innebär det att stora belopp måste sättas av tidigt i en vindkraftspark livslängd. Vindkraftverken har ett högt andrahandsvärde även när de producerat el i många år. Säkerheten bör således kunna ställas på ett sådant sätt att den byggs upp successivt utan att det finns någon risk för att det inte finns medel för återställning och efterbehandling.

Bolaget hemställer att villkoret utformas enligt följande:

”Bolaget ska ställa säkerhet för efterbehandling och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan förleda med 300 000 kr för vart och ett av de 22 vindkraftverken, dvs. 6 600 000 kr totalt. Säkerheten ska ställas i form av garanti från bank eller annat kreditinstitut eller som borgensåtagande från Vattenfall AB. Säkerheten ska ställas med 660 000 kr och godkännas av Länsstyrelsen innan tillståndet får tas i anspråk. Resterande del av säkerheten ska ställas med lika stora delar tionde, femtonde och tjugonde året efter det att vindkraftsparken tas i bruk.”

FOF har bemött Länsstyrelsens förslag till beslut med följande. FOF yrkar på även verk 7 och 8 inte ska ges något tillstånd. Risken för verk 7 är inte försumbar, av försiktighetsskäl medtas även verk nummer 8. Det är olämpligt att ha vindkraften i västra delen av den planerade vindkraftsparken. Två havsörnar

skadades så allvarligt av vindkraftverk i Skåne under vintern 2009/2010 att de senare fick avlivas. FOF yrkar därför på att vindkraftverken regelbundet kontrolleras av någon oberoende person som betalas av bolaget. Detta dels för att fastställa konsekvenser för fågellivet, dels för att snabbt omhändertagande av skadade fåglar. Vidare ska kostnaderna för vård av skadade fåglar bekostas av bolaget.

När det gäller skillnaden mellan Christer K. Anderssons rapport och Jan Petterssons rapport om örnarna vid Hjuleberg säger FOF att Christer K. Andersson har större erfarenhet av örnar vid Hjuleberg än Jan Pettersson, så han borde ha lättare att hitta optimala observationsplatser i området. Jan Pettersson följde örnarna från tre observationsplatser varav en låg cirka 350 meter från det planerade vindkraftverket nummer 5. Spaningarna därifrån kan ha påverkat örnarna att undvika att flyga förbi det område.

Christer K. Andersson har sett örnar i den västra delen av den planerade vindkraftsparken vintern 2008/2009. De två flockarna med fem respektive sju havsörnar flög omkring över Skipåsbjär och i närheten av de planerade verken 4- 6. Tre av havsörnarna och två kungsörnar kom flygande förbi Åsbjär och upp genom en liten klyfta mellan verk 6 och 7. Alldeles öster om dessa två verk har några örnar flugit omkring och kretsat på 50-100 meters höjd. En jagande kungsörn flög förbi i närheten av de planerade verken 1, 2 och 5 på 10- 30 meters höjd. En havsörn som kom flygande österifrån passerade nära verk 3.

Vintern 2009/2010 flera observationer av sittande och flygande havs- och kungsörnar gjorts vid Skipåsbjär. En kungsörn har setts flyga omkring på 10-30 meters höjd vid det planerade verket 7. Denna vinter har minst 10 örnar setts vid Hjuleberg.

Bolagets fågelundersökning har kommit fram till ett medelvärde av flyghöjd av kungsörn och havsörn till ungefär mitt i rotorområdet. Örnarna sågs flyga inom 100 meters radie vid fyra av platserna där planerade vindkraftverken markerats. Detta var vid verk 1, 2, 4, och 5 som är något söderut i den planerade parken än där Christer K. Andersson oftast noterar örnar. Förslaget att det skulle räcka med att flytta verk nummer 5 cirka 250 meter norrut innebär att verket fortfarande hamnar där två stora flockar med havsörnar sågs januari 2009. Det blir sannolikt problem på båda platserna och bolagets förslag är därför ingen förbättring. Sammanlagt har det setts minst sju havsörnar första till tredje fjäderdräkt och minst fem kungsörnar varav en ungfågel, två i andra fjäderdräkt och två gamla fåglar. Ytan här omfattar cirka 3 km² medan hela vindkraftsparken kommer att byggas på ett 11 km² stort område. Den 17 januari 2009 såg Christer K. Andersson sju havsörnar och fyra kungsörnar vid Hjuleberg, med bolaget samma dag inte såg en enda örn där. Nio av dessa örnar såg i den västra delen av den planerade vindkraftsparken.

FOF konstaterar att bolagets undersökning inte är heltäckande. Vidare är bolagets bedömning av kollisionriskerna baserat på observationer under relativt goda väderleksförhållanden. Frågan är om man överhuvudtaget kan beräkna kollisionriskerna på ett tillförlitligt sätt. Hur blir riskerna om man även beaktar örnarnas flygningar genom området vid halvmörker, nederbörd, kraftig vind och dimma? Sveriges Ornitologiska Förening anser att kunskapsläget vad gäller effekterna på fågellivet vid en vindkraftsutbyggnad är bristfälliga. FOF anser att bolaget förenklar hur örnarna framöver kommer att flyga i området. Förvisso kommer örnarna att vid flygning över bergen att utnyttja de vindförhållanden som uppstår, men det är på sin plats att påpeka att deras beteenden inte är lika enkelt och förutsägbart som bolaget hävdar. Bolaget egna resultat talar emot detta. FOF delar Länsstyrelsens bedömning att topografin är sådan att fåglarna kan uppträda lite varstans mellan verken och inte endast där örnrapporten från bolaget redovisar flygningar. Örnar flyger inte heller alltid helt solo utan blir mobbade av fågelarter och mobbar själva varandra, vilket kan bli ödesdigert när ett vindkraftverk. Vid jakt i området kan man förvänta sig att örnen försöker ta en genväg när den siktar in sitt byte och inte slaviskt följer de bästa luftströmmarna. Har örnen otur skulle ett vindkraftverk kunna stå i vägen. Likaså är ett örnpar vid spelflykt kan inte helt uppmärksam på oväntade faror i luften.

FOF har även tagit del av de remissvar som inkommit till Länsstyrelsen i ärendet samt bolagets bemötande av dessa. Bolaget påstår att Jan Pettersson är landets främsta expert på studier av rovfåglars flygbeteenden i förhållande till vindkraftverk. Den uppfattningen delas varken av FOF, zoologer eller av ornitologer. Jan Pettersson drar alltför långtgående och riskabla slutsatser på för små material och på material som insamlats vid för få besök eller under för kort period. FOF bedömer att en seriös forskare inte skulle gå till väga på det viset.

Att som bolag jämföra förhållande vid Hjuleberg med kungsörnbeståndet på Gotland är direkt vilseledande. Gotland har en mycket tät örnstam med ett överskott av fåglar som snabbt kan fylla igen de luckor som uppstår när häckande fåglar faller ifrån. Halland däremot har bara fyra kända revirhållande par. Kungsörnen kommer sannolikt att så småningom etablera sig som häckfågel vid Hjuleberg eller grannskapet. Att bolaget utifrån deras observationer avfärda flocksamlingar av havsörnar vid Skipåsbjär som undantag är mycket förvånande. Ansamlingar av örnar sker då och då både dalen i Hjuleberg och uppe på berget där den planerade vindkraftsparken ska finnas. Bolaget kan inte diskutera bort det faktum att Hjuleberg är ett mycket bra övervintringsområde för havsörn och kungsörn, och att minst ett tiotal örnar samlats där under de senaste vintrarna.

Anders Treschow framför följande. Med anledning av den politiska enigheten om att komma från beroende av fossila bränslen och regeringen initiativ till en kraftig utbyggnad av vindkraften är bolagets planer en liten med viktig del i

denna utbyggnad. Varken havsörn eller kungsörn är numera utrotningshotade i Sverige. Om det blir som MPD skriver i förslag till beslut att utifrån "försiktighetsprincipen" inte tillåta verk 1- 6 skulle vi knappast ha några vindkraftverk överhuvudtaget i Sverige, i vart fall inte där det är ekonomiskt försvarbart att uppföra dem. Enligt min mening bör proportionalitetsprincipen vara vägledande för Länsstyrelsens beslut, dvs. beslutet bör inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet.

Genom att sökanden valt att flytta verk 5 uppnår man ändamålet att minimera risken för kollisioner. Som bolaget mycket riktigt påpekat är det omöjligt oavsett var i Sverige man uppför ett vindkraftverk, att helt undvika kollisionsrisken. Under hänvisning till ovanstående hemställer jag att Länsstyrelsen lämnar tillstånd till de i ansökan angivna 22 verken med de placeringar som bolaget slutligen angivit.

Falkenbergs kommun har följande kommentar av förslag till beslut. Förslaget skiljer sig en del från bygglovsansökan, både om verkens placering, numrering och antal. Kommunen gör Länsstyrelsen uppmärksam på att tillstånd enligt MB inte får strida mot bygglovet, eller de villkor bygglovsnämnden kommer att ställa i den bygganmälan, som ska inlämnas innan verken får uppföras.

SAKKUNNIGUTLÅTANDE OM ÖRNAR VID HJULEBERG

Anders Wirdheim och P-G Bentz har lämnat följande utlåtande.

"Efter att ha gjort en grundlig genomgång av kunskapsläget gällande rovfåglar och vindkraft i allmänhet samt studerat tillgänglig dokumentation av rovfåglarförekomsten vid Hjuleberg i Falkenbergs kommun är vår slutsats att Miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen i Hallands län gjort en riktig bedömning när man beslutat avslå Vattenfall Vindkraft Sverige AB:s ansökan om att bygga verk nr 1–6. Det område väster om Mossjö, där dessa verk föreslås lokalisera, hyser regelbundet både havsörn och kungsörn under vinterhalvåret. Dessa fåglar utnyttjar uppvindarna vid de berörda höjderna och ses regelbundet jaga i området. Båda arterna är upptagna på den svenska rödlistan som "nära hotade" och har en långsam reproduktionstakt. Därför bör ytterst stor försiktighet iakttas när det gäller etablering av vindkraftanläggningar som kan innebära en ökad dödlighet för dessa arter genom kollisioner med verken.

Vi vill dessutom rekommendera att mer ingående studier genomförs i området där de övriga verken (nr 7–22) i ansökan föreslås placera. De undersökningar som hittills gjorts av fågellivet norr om Mossjö är bristfälliga, såväl vad gäller örnar under vinterhalvåret som fiskgjuse under sommarhalvåret. Ett kontrollprogram bör upprättas för uppföljning av konsekvenserna för fågellivet efter att en vindkraftanläggning eventuellt uppförts i Hjulebergsområdet."

BOLAGETS SYNPUNKTER PÅ ÖRNUTLÅTANDET

Vattenfall Vindkraft ifrågasätter inledningsvis valet av sakkunniga. De förordnade personerna har ingen forskningsmässig bakgrund. Utlåtandet bör snarast betraktas som ytterligare ett yttrande från ornitologer aktiva i regionen, vilket blir särskilt tydligt i de generella kommentarerna kring hur man bör hantera vindkraftsutbyggnad. I utlåtandet refereras till bl.a. meddelande från Falkdalen och Hjerquist som från andra sammanhang är kända som två mycket vindkraft-kritiska ornitologer som knappast kan anses vara auktoritativa eller objektiva källor till kunskap kring vindkraft och fåglar.

Utlåtandet tar inte ställning till den för bedömningen av ärendet helt centrala frågan om storleken på kollisionrisken mellan vindkraftverk och örnar och varför den risken inte kan anses vara acceptabel. Det ger ingen klarhet i hur den bedömda kollisionrisken kan tänkas påverka skydds- och bevarandestatusen för örnarna. Risken för väsentlig påverkan på örnbestånden i södra Sverige bedöms inte. Det finns få platser i Sverige - eller för den delen utomlands - där man kan placera vindkraftverk på land utan risk för örnkollisioner. Därför kan frågan inte vara om det får finnas någon kollisionrisk eller inte, utan om risken är acceptabel ur skydds- och bevarandesynpunkt. Vattenfall Vindkraft har i tidigare skrivelser argumenterat för varför risken i just det här fallet måste anses vara acceptabel.

I genomgången av befintlig kunskap kring vindkraft och örnar i utlåtandet underlåter de förordnade sakkunniga konsekvent att nämna att varken i fallet Altamont, Californien eller Smöla i Norge har man, trots många kollisioner, sett någon nedgång av det överordnade örnbestånden i områdena. Detta kan visserligen bero på inflyttning av fåglar från omgivande områden, men det visar i alla fall att mortaliteten från vindkraft inte nödvändigtvis innebär minskade bestånd. I utlåtandet nämns örnkollisioner bl.a. på Näsudden på Gotland. Det kan konstateras att häckningsförekomsten av både kungsörn och havsörn på Gotland varit starkt ökande samtidigt som vindkraften byggts ut på ön. Gotland har idag sannolikt den största tätheten i Sverige av såväl vindkraftverk som häckande örnar. Det kan noteras att Miljöprövningsdelegationen på Gotland under det senaste halvåret har meddelat tillstånd för s.k. repowering av tre vindkraftparker just på Näsudden trots de stora örnbestånden och de kollisioner som inträffat.

De synpunkter på JP Fågelvinds studier som framförs i utlåtandet ger inte anledning att ifrågasätta slutsatserna i desamma. Det har gjorts en systematisk registrering av örnflygningar i de områden och med fokus på de väderförhållanden som av lokala ornitologer utpekats som mest kritiska. Det är svårt att förstå varför det skulle vara fel att mäta exakta avstånd och höjd för flygande örnar.

2010-09-21

551-27966-08

Den genomgång av örnregistreringar för Halland som görs som en del av utlåntagandet visar att vindkraftprojektet ligger i utkanten av ett av två huvudområden för övervintrande kungsörnar i Halland och långt ifrån de viktigaste havsörnsområdena. Man kan mot bakgrund av det knappast säga att vindkraftområdet är unikt i örnsammanhang i Halland. Registreringarna bekräftar också bedömningen att de örnar som rör sig i området främst är unga icke köns mogna individer som kommer inflygande från ett stort område. Det talar tydligt för att den bedömda kollisionrisken inte kommer att få konsekvenser för skydds- och bevarandestatusen för örnarna eller ha någon negativ effekt på häckningsbestånden i Halland.

SYNPUNKTER PÅ LÄNSSTYRELSENS ANDRA BESLUTSFÖRSLAG

Bolaget vidhåller den inställning som framförts i ansökan och övrig skriftväxling i ärendet, vilket inbegriper följande. Tillståndet ska omfatta samtliga 22 verk, ljudet bör kontrolleras på det sätt som föreslås i yttrandet den 7 april 2010 och att säkerheten för återställande bör ställas successivt i form av borgensåtagande av Vattenfall AB.

Skälen för villkor 6 framgår inte av beslutsförslaget. Bolaget erfar att närboende upplever synkroniserad belysning som mer störande än belysning som inte synkroniserats. Vidare pågår teknisk utveckling som ganska snart kan föra det möjligt att belysa vindkraftverk endast när flygplan eller helikoptrar finns i närområdet. Det är oklart huruvida sådan belysning kan synkroniseras. Bolaget hemställer att beslutet inte förenas med villkor om synkroniserad hinderbelysning.

MILJÖPRÖVNINGSDELEGATIONENS ÖVERVÄGANDEN

Lokalisering och tillåtlighet

Enligt 16 kap 4 § miljöbalken (MB) får tillstånd till en anläggning för vindkraft endast ges om den kommun där anläggningen ska uppföras har tillstyrkt det. Kommunstyrelsen i Falkenbergs kommun har genom beslut den 10 november 2009 beslutat att tillstyrka projektet.

Området har visat sig vara rikt på rovfåglar vilket påverkar tillåtligheten av projektet. Bolaget har gjort utredningar om fåglar och FOF har yttrat sig med anledning av rovfågelsförekomsten.

Bolaget har undersökt hur särskilt utsatta fågelarter uppehåller sig i området. I området har särskilt övervintrande havs- och kungsörnar och häckande fiskgjuse studerats.

FOF har mot bakgrund av Christer K. Anderssons fågelrapport yrkat att verk 3-8 avslås med anledning förekomsten av örnar.

2010-09-21

551-27966-08

Bolagets örnstudie är utförd i parkens västra delar under tiden januari till mars 2009. I studien konstateras det, som FOF också konstaterar, att örnar förekommer i området men med färre individer ornitologerna uppger. Studiens slutsats är det är främst verk nr fem som är olämpligt placerad ur kollisionssynpunkt med örnarna. Flyttas verket 250 meter norrut reduceras kollisionsrisken från 75% av risken att en kungsörn dödas av parken per halvår till en fjärdedel vilket troligtvis gäller för hela parken.

Vidare har bolaget hänvisat till en rapport som beskriver kollisionssundvikandet hos kungsörnar vid vindkraftsparker enligt ”band” kollisioners riskmodell.

Först konstaterar MPD att sistnämnda rapport är en rapport framtagen till skotska naturvårdsverket. I rapporten har fältundersökningar gjorts på stora parker med små verk på olika ställen i USA. Då verken är mindre och naturtyperna som undersökningarna har gjorts i inte är samma som vid nu aktuell plats är det inte är styrkt att rapporten är användbar i detta ärende.

Bolagets har i sin örnstudie konstaterat att örnar rör sig över områden där vindkraftverk planeras. Örnar har passerat förbi verk nr. 1, 2, 3 och 5. MPD anser att dessa verk i dagsläget inte ska tillåtas. Studien visar att örnar uppehåller inom detta område. Resonemanget att flytta femmans verk 250 meter och därigenom reducera kollisionsrisken ter sig orimligt. Enligt MPDs bedömning är topografin sådan att fåglarna kan uppträda lite varstans mellan verken, inte enbart där örnrapporten redovisar flygningar. Vidare har observationerna endast täckt fem av de sydvästligaste platserna där verk avses placeras.

Med nuvarande kunskap anser MPD utifrån försiktighetsprincipen att verk 1-3 och 5 inte kan tillåtas med hänsyn till förekomsten av örn. SLU bedriver ett forskningsprojekt om hur kungsörnar i det boreala skogslandskapet påverkas av vindkraftsparker. Projektet har startats av den anledningen att någon större undersökning inom området inte har gjorts och avses vara klar om 3 år. Därefter finns mer kunskap inom området vilket kan avgöra framtida prövning. Mot vad som framkommer i ärendet ska verken inte tillåtas. Verk nr. 4 och 6 ligger nära ovan nämnda verk vilka inte heller ska tillåtas av samma skäl som ovan.

FOF har yrkat att tillstånd för verk nr 3- 8 inte ska medges. MPD bedömer att hänsynen till örn är tillgodosedd genom att inte tillåta verk 1-6, vilket även Anders Wirdheim och P-G Bentz bedömt i utlåtandet.

MPD anser, i likhet med Anders Wirdheim och P-G Bentz, att ett kontrollprogram ska omfatta uppföljning av konsekvenserna för rovfåglarna när vindkraftverk 7-12 uppförts.

I frågan om avstånd mellan verken finner MPD att bolagets intentioner ligger i linje med kommunens tillstyrkan.

Planförhållanden

Kommunens översiktplan från 1990 utger området för skogsmark och rekreation. Öster om Mossjön finns ett värdefullt landskapsparti med rullstensåsar och drumlinier. Området omfattas inte av några detaljplaner.

Kommunfullmäktige har den 30 november 2006 antagit en policy för vindkraft. Planerad park har god överensstämmelse med policyn.

Riksintresse enligt 3 kap miljöbalken

Vindkraftsparken tangerar i väster ett riksintresseområde "Ätradalen" för kulturmiljövård. Riksintresseområdena vid Ätran för naturvård och friluftsliv ligger 5 km väster om området. Under samrådet har försvarsmakten meddelat att planerat område inte kolliderar med deras intressen. Luftfartsstyrelsen har framfört att verk som understiger 450 meter över havet inte påverkar flygsäkerheten. MPD anser inte att planerad park påverkar riksintresset för kulturmiljön i sådan grad att de kan betraktas att vara i konflikt med varandra. Området ligger upp till 150 meter över havet vilket innebär att det inte kolliderar med flygsäkerheten vid halmstads flygplats.

Motivering av villkor*Buller*

Det finns ett antal ljudberäkningar redovisade i ärendet. Ljudberäkningen har gjorts av ÅF-Ingemansson bland annat den 4 september 2009 med beräkningsmodellen Nord2000 för det gemensamma bullerbidraget från bolagets och närliggande Väbyparken till närliggande bostäder. I beräkningsunderlaget har bolagets redovisat ljudutbredningen från 18 verk av modellen Siemens SWT-2.3-93 2300. Ljudberäkningar har utförts för närliggande bostäder. Ljudnivån är inte högre än 40,0 dB(A) vid någon bostad under förutsättning att bolaget i beräkningen utgår från angivna källjud.

Bolaget har yrkat att vindkraftverken inte får överskrida ekvivalent ljudnivå om 40 dB(A) utomhus vid bostadshus räknat på dygn. MPD anser att villkoret ska formuleras så att det gäller utan tidsangivelse då det gäller även delar av dygn. För att verifiera att beräkningarna är korrekta kontrolleras villkoret lämpligen genom mätning vid utvalda bostäder. Detta bör ske inom ett år från det att vindkraftsanläggningen tagits i drift och därefter minst vart femte år.

Första gången ljudmätning sker ska detta även ske som en närfältsmätning för att verifiera att ingående ljudnivåer i bullerberäkningarna är korrekta.

Efter den första ljudkontrollen har skett ska ljudkontroll ske vart femte år eller oftare om tillsynsmyndigheten begär det eller om det sker förändringar i verk-

samheten som kan medföra ökade bullernivåer. Ljudkontrollen ska då kontrolleras genom immissionsmätning vid bostäder eller närfältsmätningar och beräkning.

Ekvivalent ljudnivå beräknas som ett medelvärde under en viss tidsperiod. Vid kontrollmätning kan korta, upprepade mätperioder användas. Mätningar ska utföras enligt standardiserade metoder rekommenderade av Naturvårdsverket. Ett alternativ till bemannade mätningar är att använda långtidsregistrerande ljudnivåmätare som placeras ut under en längre tid för att fånga in de rätta meteorologiska förhållandena.

MPD avser inte att skriva in i villkoret vad som ska ske om villkoret överskrids. Det är en fråga som regleras i 29 kapitlet MB.

Närboende har framfört farhågor för lågfrekvent buller från vindkraftsparken till deras bostad. Handlingar i ämnesområdet (bl.a. ÅF-Ingemanssons rapport 12-02917-07101600) visar att lågfrekventbuller inte är dimensionerande för en vindkraftspark i förhållande till den bullernivå som används i vindkraftsärenden.

Skuggor

Bolaget har åtagit sig att installera reglersystem för skuggminimering för att inte överskrida 8 timmars faktisk skuggtid per år.

Landskapsbild och hinderbelysning

I luftfartsverkets föreskrifter och allmänna råd om markering av byggnader, master och andra föremål (LFS 2008:47) finns regler för hur höga objekt ska markeras med hinderbelysning.

Vindkraftverk med en totalhöjd på 45-150 meter ska markeras med rött blinkande medelintensivt ljus under skymning, gryning och mörker. Kommunen har i tillstyrkan av projektet uttalat att hinderbelysningen ska avskärmas mot kringliggande mark så långt som föreskrifter medger. Avskärmning bör villkoras så att det ska ske så långt som möjligt som hinderbelysningsreglerna medger.

I de allmänna råd som hör till föreskriften anger Luftfartsstyrelsen att blinkande ljus bör om möjligt synkroniseras med närliggande föremåls blinkande ljus för att minska störningar på omgivningen. MPD delar denna uppfattning.

Fladdermöss

En studie av fladdermöss har gjorts av naturvårdskonsult Gerell. I Gerells rapport sägs att området inte kommer att vara attraktivt för fladdermöss under mycket lång tid framöver eftersom det saknas bohåligheter och lämpliga jaktbiotoper. Där det finns lämpliga biotoper är verken planerade på ett sådant av-

2010-09-21

551-27966-08

stånd att de inte bedöms som en riskfaktor för fladdermössen. Vidare bedöms att intermittent ljus inte attraherar några nattinsekter och därmed inte några fladdermöss. Det gäller både vitt- och röttljus. MPD finner, med nuvarande kunskapsläge, att några villkor inte behövs i detta avseende.

Återställande

Efter det att vindkraftverken tagits ur drift är det viktigt att de monteras ned och transporteras bort samt att marken återställs. En återställningsplan bör lämnas till tillsynsmyndigheten när verk tas ur drift. Tillsynsmyndigheten får då avgöra om även betongfundamenten ska tas bort.

Säkerhet för återställningsåtgärder

Frågan om säkerhet för återställningsåtgärder tas upp i miljööverdomstolens dom 2008-11-19, mål nr M 2210-08. I den domen sägs att bolaget inte har redovisat någon egentlig beräkning eller uppskattning av kostnaden för nedmontering av ett aggregat, men har anfört att skrotvärdet för ett aggregat uppgår till ca 250 000 kr och att en säkerhet om 65 000 kr per aggregat därför är tillräcklig. Med beaktande av dessa uppgifter bedömde Miljööverdomstolen att kostnaden för nedmontering av ett aggregat var i storleksordningen 300 000 kr. I domen sägs också att syftet med en säkerhet är att skydda samhället från risken att behöva stå kostnaden för efterbehandling i en situation där verksamhetsutövaren inte kan fullfölja sina åligganden. Med denna utgångspunkt fann miljööverdomstolen att säkerheten ska täcka hela kostnaden för nedmontering utan beaktande av eventuellt skrotvärde för aggregaten.

MPD anser att en säkerhet om 300 000 kronor per vindkraftverk för att täcka kostnaden för nedmontering och efterbehandling av marken är skälig även i detta ärende. Säkerhetens utformning resonerade MÖD om i dom M 617-08, daterat 2008-11-24. MPD anser att säkerheten ska ställas som en garanti från en bank eller annat kreditinstitut i enlighet med den domen.

Verkställighet

Enligt MB får inte tillståndsbeslut tas i anspråk förrän beslutet vunnit laga kraft. Undantag från denna huvudregel kan göras om det t.ex. saknas motstående intressen av vikt eller det är fråga om en pågående verksamhet som åter bedöms vara tillåtlig (jfr. Bengtsson m.fl, miljöbalken. En kommentar. Del II, s. 22:51 f). Det finns ofta en önskan hos verksamhetsutövaren att komma igång med verksamheten så snabbt som möjligt, men i situationer av aktuellt slag där den tillståndsgivna verksamheten innebär ett påtagligt ingrepp i naturmiljön, menar MPD att verkställighetsförordnanden inte bör meddelas. Delegationen avslår därför bolagets yrkande om verkställighetsförordnande.

2010-09-21

551-27966-08

Igångsättning

Igångsättningstiden sätts till fem år från lagakraftvunnet tillstånd.

Tillståndets giltighet

Bolaget anger i handlingarna att verken är dimensionerade för att vara i drift i minst 25 år. Enligt MPD:s mening bör tillståndstiden begränsas till 30 år från lagakraftvunnet beslut.

Sammanfattning

Genom de åtaganden som sökanden gjort och de försiktighetsmått som föreskrivs i villkoren till detta beslut, finner miljöprövningsdelegationen att hinder inte föreligger enligt miljöbalkens hänsyns- och tillåtlighetsregler mot att meddela sökanden tillstånd enligt miljöbalken till den verksamhet som avses bedrivas.

Beslut i detta ärende har fattats i Länsstyrelsens miljöprövningsdelegation av chefsjurist Peter Ardö, ordförande, och miljövårdsdirektör Börje Andersson, miljösakkunnig. Stefan Johansson har varit föredragande men inte deltagit i beslutet.

Peter Ardö
Börje Andersson
Stefan Johansson**Bilaga**

Beslut om kungörelsedelgivning samt information om hur man överklagar

Kopia

Naturvårdsverket

Falkenbergs kommun

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Falkenbergs kommun

Skogsstyrelsen

Falkenbergs Ornitologiska förening, att. Thomas Andersson, Hagmarksvägen 4, 311 38 Falkenberg

Joris van Rhijn & Marjolein Lemmen, Abild Nybro 405, 311 97 Falkenberg

Anders Wirdheim Information, Genvägen 4, 302 40 Halmstad

P-G Bentz Sturnus, Pysslingevägen 3, 239 42 Falsterbo

Nyhetsbyrån Siren

Aktförvararen

Hur man överklagar - dom i mål som har överklagats till mark- och miljödomstolen

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen. Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen inom tre veckor från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Mark- och miljööverdomstolen fordras att prövningstillstånd meddelas. Mark- och miljööverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast.

Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.